

Torsdagen den 10 april

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1 Utbildning och forskning (forts.)

Fortsattes överläggningen om jordbruksutskottets betänkande nr 1, punkterna 39–56.

Herr JOHANSSON i Växjö (c):

Herr talman! Vi hade före middagspausen ett meningsutbyte mellan ordföranden i jordbruksutskottet och jordbruksministern. Det gällde ett avsnitt där de inte hade samma uppfattning. Jag kommer att behandla ett avsnitt där de båda herrarna är överens. Jag hade nog sett att man även på det här området hade haft delade meningar och att det funnits chans att få igenom de synpunkter som jag motionerat om.

I motionen 877 har vi yrkat att stödet till ungdomsverksamhet med anknytning till jordbruket skulle höjas med 50 000 kr. till sammanlagt 550 000 kr. Men förslaget har inte vunnit gehör hos utskottet. Jag hade nog hoppats att denna blygsamma höjning i förhållande till statsrådets förslag skulle ha biträttats av utskottet. Det är att märka att anslaget till denna verksamhet legat stilla på samma nivå under tio år. Förutsättningen för att de organisationer som sysslar med denna verksamhet kunnat fortleva har varit idealitet hos såväl medlemmar som anställda.

Jag vet att vissa av de anställda tidvis har fått ta tjänstledighet utan lön för att finanserna skulle gå ihop. De specialorgan inom 4 H som driver denna verksamhet har fått erfara detta. Dessa specialorgan befinner sig nu i en mycket brydsam ekonomisk situation.

Verksamheten består till övervägande del av individuella arbetsuppgifter med anknytning till jordbruk, skogsbruk och hem och hushåll, som redovisas i en särskild arbetsbok, vilken också är försedd med en ekonomisk redovisning. Denna verksamhetsform kräver en individuell rådgivning till varje medlem och blir därför särskilt kostnadskrävande. Verksamheten behöver också en fortlöpande översyn i form av revidering av handledningsmaterialet och utbildning av handledare, vilket kräver ökade resurser.

Det är svårt att i ökad utsträckning försälja lotter och i övrigt samla in medel av olika slag till sådan här verksamhet. Från statsmakternas synpunkt måste däremot denna yrkesutbildning, som ungdomarna tillägnat sig i klubbarbetet, anses vara en föga kostnadskrävande investering, inte minst om den jämförs med de övriga former av yrkesorienterade

Torsdagen den
10 april 1975

*Utbildning och
forskning*

utbildning som står de unga till buds.

Trots alla ekonomiska svårigheter har verksamheten tilldragit sig ett allt större intresse bland ungdomarna. Detta är inte minst fallet bland tätorternas ungdomar, som i tusental kommit till de speciella ungdomslantgårdar med djur och växter, som under senare tid vuxit upp i närheten av de större tätorterna. De organisationer som bedriver denna verksamhet, och som delvis finansierar densamma genom rubricerade bidrag, har stor betydelse för personlighetsutvecklingen hos en stor grupp unga människor, och det är därför angeläget att samhället ger ett stöd av den storleksordningen att verksamheten kan fortsätta.

Till sist vill jag påstå att utskottets skrivning inte är relevant om man nu menar att propositionen 14 i år, om utformning av det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, skulle kunna ge bättre förutsättningar för de organisationer som bedriver den här relaterade verksamheten. Det är mestadels en öppen verksamhet man bedriver med icke medlemmar och här kan man inte få del av det generella stödet. Likaså är det en individuell rådgivning och här får man inget stöd av den nämnda propositionen.

Så vill jag vädja såväl till departementschef som till utskott att man nästa år försöker få klart för sig att de organisationer som bedriver denna verksamhet bland ungdomar har små resurser att fortsätta med denna del av sina aktiviteter, och att därför såväl departement som utskott kommer att vara mera välvilliga. För denna yrkesinriktade verksamhet, herr talman, anser jag vara mycket värdefull.

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Min egen motion 1561 omfattar i fråga om det vi nu diskuterar ett önskemål att viss försöksverksamhet inom jordbruket utföres så att den blir till största möjliga nytta för praktisk odling. Det tycker utskottet också, och då skulle man ju kunna vara nöjd med det och gå ned från denna talarstol. Skillnaden mellan min och utskottets uppfattning är emellertid den att utskottet anser att försöksverksamheten skall planeras och utföras så att dess krav uppfylles eller att åtminstone goda förutsättningar finnes att praktiska och lokala intressen beaktas. Det är kanske ett typiskt utskottsspråk. Man vill inte eller vågar inte ta ställning. Man har inte full klarhet i hur det ligger till med den faktiska och praktiska verksamheten. I stället borde man säga att man tycker som motionären och därmed tillstyrker motionen.

Är det med verkligheten överensstämmande, som utskottet säger, att det är tillfredsställande i fråga om försöksverksamheten? Frågar man de ansvariga på lantbrukshögskolan så måste de naturligtvis svara ja. Annars medger de att de inte på ett riktigt sätt har förvalt de anslag som de har fått. Frågar man lantbruksnämnderna så svarar de nog på samma sätt. Annars medger de att samarbetet med lantbrukshögskolan inte har fungerat, och då finns det risk för anmärkning. Nu har inte alla lantbruksnämnderna den uppfattningen att det är väl beställt med

den mer praktiska försöksverksamheten. Jag vet att det finns en önskan att vara mindre bunden av en mera konventionell verksamhet för att inte tala om den uppfattning som man har inom kretsar i LRF och jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse i de här frågorna. De anser att försöksverksamheten utnyttjas för litet. Varför? Jo, därför att alltför litet av verksamheten leder till ett praktiskt ekonomiskt resultat. Är det så, som flera jordbrukare och organisationer påstår, att resultaten av denna verksamhet inte svarar mot insatserna, då tycker jag det är allvarligt.

Om det är så – och här vänder jag mig till utskottets värderade ordförande – som det har rapporterats till mig, så försvarar utskottet en verksamhet som icke motsvarar det praktiska jordbrukets krav. Utskottet dömler att det ute på fältet finns en bundenhet som man har svårt att frigöra sig från på grund av att anslagen dirigeras till den mer teoretiska forskning och försöksverksamhet som lantbrukshögskolan bedriver. Om inte utskottet uppmärksammar dessa förhållanden är jag övertygad om att det kommer att bli en spricka mellan å ena sidan den praktiska fältarbetaren och jordbrukets eget folk och å andra sidan de som nu bedriver försök och skriver vetenskapliga avhandlingar, som ibland bara en inre krets av vetenskapare kan eller har lust att tyda.

Jag har en utomordentligt stor respekt för lantbrukshögskolans i många stycken välmeriterade och välkända forskare – jag känner flera av dem. Men det är inte ovanligt att dessa kunniga män blir så exalterade av sin egen forskningsverksamhet, där prestationerna bedöms mellan forskare inom och utom landet, att man glömmer det närliggande, primära målet, att förse Sveriges jordbrukare med praktisk rådgivning och praktiskt användbara resultat.

Det var detta, herr talman, som jag avsåg med motionen 1561 och som endast herrar Jonasson och Wachtmeister i Johannishus begrep, vilket framgår av att de avgivit ett särskilt yttrande.

Herr talman! När jag nu sagt detta skulle jag bara vilja nämna några ord om den diskussion som försiggick i kammaren före middagspausen. Eftersom jag också där är motionär är jag litet förvånad över den debatt som förekom med anledning av anslaget till den skogliga forskningen vid skogshögskolan. Att motionen 1551 kommit till har sin naturliga grund i diskussionen om våra sjunkande virkestillgångar. När petita skrevs hade departementet och riksdagen inte fullt klart för sig att läget var så allvarligt som det var. Men när petita lämnades till riksdagen var situationen annorlunda – då hade vi aningar om vad man skulle komma till.

Vad gör då vi motionärer? Jo, vi pekar på behovet och tar upp de här frågorna. Vi säger: Vad är nästa prioritering som skogshögskolan behöver? Vad är angeläget? Jo, det är de åtgärder som skogshögskolan själv har prioriterat i andra omgången. Det är också vad vi motionärer har föreslagit, och det är väl inte så konstigt. Vi har varit förutseende, menar jag, för på detta sätt kommer man snabbare fram – ett eller två år tidigare – med de anslag som behövs i en besvärlig situation.

Svårare är det inte, och det är mot den bakgrunden som kammaren skall gå att votera. Jag tycker det är helt naturligt att vi mot denna allvarliga bakgrund har tagit upp frågan.

Moderata samlingspartiet brukar ju inte betraktas som ett parti som slösar med pengar. När vi nu varit med om motionen 1551 och reservationen 11 betyder det att vi ser mycket allvarligt på läget och betraktar det som synnerligen angeläget att komma så fort fram som möjligt på detta forskningsområde.

Herr LARSSON i Borrbý (c) kort genmále:

Herr talman! Det var bara ett fåtal av utskottets ledamöter som förstod motionen 1561, säger herr Lothigius, och jag vill hålla med honom på den punkten. Jag förstod inte riktigt vad herr Lothigius avsåg med motionen, och jag blev ännu mer konfunderad när herr Lothigius här i så pass hårda ordalag, utan saklig grund, kritiserade hela försöksverksamheten.

Jag var alltså litet konfunderad över motionen – det medger jag – men jag trodde att den hade gjort sitt i och med att den var väckt och att den sedan skulle falla i glömska. Men jag tycker det är väldigt allvarligt med den här kritiken. Jag vet inte vilka erfarenheter herr Lothigius har av lantbrukshögskolans och andra organs jordbruksförsöksverksamhet. Herr Lothigius har i alla händelser inte i motionen eller i inlägget här anfört några fakta som ger honom rätt att framföra denna hårda kritik.

Min personliga erfarenhet är att den försöksverksamhet som lantbrukshögskolan bedriver är mycket värdefull. Jag följer den noggrant, och jag tar tillfället i akt att säga att den på ett alldeles utomordentligt sätt redovisas i lantbrukshögskolans kontinuerliga publiceringsverksamhet. Min övriga erfarenhet hämtar jag från den försöksverksamhet som med statligt stöd bedrivs av Sveriges oljeväxtintressenters förening, av hushållningssällskapen, av lantbruksnämnderna, av fröodlarföreningarna och i försöksringarna.

Så kommer herr Lothigius och säger att man skall bedriva en försöksverksamhet som förser jordbruket med användbara resultat. Ja, jag vet inte vilka jordbrukare herr Lothigius har träffat som upplever frånväron av användbara resultat. Jag har själv de allra bästa erfarenheter av den försöksverksamhet som bedrivs, och vi har inte någon bättre expertis att ställa upp än den som finns på lantbrukshögskolan. Jag måste därför uttrycka min stora förvåning över herr Lothigius hårda kritik. Om herr Lothigius i stället i mera exakt formulerade krav hade visat på vad som skulle ändras, så hade jag haft underlag för att diskutera saken, men det har jag tyvärr inte nu. Därför kan jag bara än en gång understryka det värde som jag tycker att man på mycket seriöst håll har anledning tillmäta den försöksverksamhet som pågår och det förtroende som det arbetet åtnjuter.

Om herr Lothigius hade sagt att vi skulle öka resurserna för en försöksverksamhet rörande en alternativ odling, så skulle jag ha hållit med

honom. Där behövs ökade resurser. Det erkänner man också på lantbrukshögskolan, där man säger att man så småningom måste i exakt försöksverksamhet verifiera vad man nu tror, om man skall få någon ordning på den debatten. Men den saken nämnde inte herr Lothigius.

Nr 55

Torsdagen den
10 april 1975

*Utbildning och
forskning*

Herr LOTHIGIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Ja, man tar väl till litet hårda uttryck för att talet skall gå hem, när man försöker klargöra vad man menar. Men jag tycker att utskottets värderade ordförande ändå är litet långt borta från verkligheten.

Jag har också sagt att jag har stort förtroende för lantbrukshögskolans forskare. Men den diskussion som f. n. pågår ute på fältet kan inte ha undgått herr Larsson i Borrbby. Så sent som i februari var försöksledare från hela landet samlade till ett försöksledarmöte, och då skrev man i en rapport att försöksverksamheten utnyttjas för litet. Jag citerar här ur en tidning för den 14 februari: "Men att utnyttjandet av försöken i rådgivande syfte blir allt mindre är mycket allvarligt. Rådgivning och försöksverksamhet måste arbeta i mycket nära kontakt med varande ---. Tyvärr är inte försöksorganisationen bra mer än i enstaka län."

Sedan fortsätter man och säger att "försöken ska lokaliseras så att resultaten kan utnyttjas under de skiftande betingelser som finns. - De får varken vara för centraliserade eller för spridda.

En snabbare publicering av försöksresultaten och helst i en samlad redovisning som i hög grad skulle öka tillgängligheten, är ytterligare ett önskemål från rådgivningen."

Därefter håller man upp ett varnande finger och talar om medeltalsdiskussionen, alltså att försöksverksamheten ger resultaten i form av medeltal. I det sammanhanget sägs följande: "Ja, nog är det väl så att medeltal inte berättar så mycket om verkligheten? Står man t. ex. med en fot i frysboxen och den andra på en het kokplatta så har man det ju bra - i medeltal."

Sedan diskuterar man hur resultaten av olika försök behandlas, och då sägs det följande: "Förlitar man sig till medeltal finns risk för felaktigt utnyttjande av annars värdefullt försöksmaterial."

Därefter tar man upp vissa odlingsproblem och säger att de är relativt dåligt belysta i försöksverksamheten, som måste inriktas på att ge svar på viktiga praktiska problem. Försöken får inte teoretiseras, säger man.

Avslutningsvis heter det: "Vi ska definitivt inte ha försöksverksamhet för försöksverksamhetens egen skull."

Detta, herr ordförande i utskottet, är den diskussion som förs av försöksledarna när en hel rad av dessa duktiga gossar är församlade. Och det är precis vad jag har menat och framhållit i min motion.

Herr LARSSON i Borrbby (c) kort genmäle:

Herr talman! Det var ju värdefullt att vi fick denna redovisning. Till den vill jag bara lägga att jag anser att den diskussion som pågår bland försöksledarna inger mycket goda förhoppningar för framtiden med tanke

på deras självkritiska sätt att bedöma sin verksamhet och försök att finna de lämpligaste formerna. Jag menar att det inte skulle tjäna något vettigt ändamål att riksdagen rakt ut i luften beslutar att försöksverksamheten skall göras bättre. Jag anser att vi med förtroende kan överlåta åt försöksledarna att diskutera hur verksamheten skall kunna förbättras. Den självkritiska bedömning som här har redovisats inger goda förhoppningar om ett bra resultat.

Jag vill, herr talman, också passa på att kommentera vad herr Johansson i Växjö sade i sitt inlägg om anslaget till 4H-verksamheten. Utskottet har inte ansett sig kunna hugga tag i en speciell organisation och tillmötesgå dess aldrig så behjärtansvärda önskemål. Vi har hänvisat till att utbildningsministern har för avsikt att lägga fram en proposition beträffande insatserna inom ungdomsområdet till innevarande riksmöte. I det sammanhanget har man också möjlighet att skapa sig en helhetsbild och göra en bedömning som ger rättvisa åt liknande och likvärdiga organisationer. Jag tror att också motionären har förståelse för att ett ställningstagande för en speciell ungdomsorganisation får långtgående följdverkningar. Vi vill med detta ha sagt att behandlingen av motionen inte får uppfattas så att utskottet skulle ställa sig oförstående till den verksamhet som bedrivs i just den organisation som herr Johansson motionerat om.

Herr LOTHIGIUS (m) kort genmäle:

Herr talman! Nu har jordbruksutskottets värderade ordförande alltså erkänt att jag har rätt i denna fråga – kanske med tillägget att jag varit före min tid. Jag ber att få tacka honom för detta.

Herr HÅKANSSON i Rönneberga (c):

Herr talman! Under rubriken "Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling" behandlas två motioner som utskottet avstyrkt med olika motiveringar. Utan att ställa något yrkande mot ett enigt utskott vill jag uttrycka min förvåning över utskottets enhälliga ställningstagande och kort kommentera motionernas yrkanden.

I motionen 1544 hemställs om ett med 275 000 kr. ökat anslag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm. Institutionen har i sin statsbidragsansökan för nästa budgetår anhållit om tillhoppa 500 000 kr. i statsbidrag, varav 225 000 kr. till växtförädlingsanstaltens samlade verksamhet och 275 000 kr. i form av ett särskilt anslag till trädgårdsväxtförädling. Anslaget till den samlade verksamheten har varit oförändrat under en följd av år.

Det särskilda anslaget motiveras med att Sveriges Utsädesförening år 1973 av riksdagen erhöll ett särskilt anslag, för helt år beräknat till 275 000 kr., i samband med föreningens övertagande av trädgårdsväxtförädlingen i Hammenhög. Liknande belopp utgick 1974 och har föreslagits även för nästa budgetår.

Lantbrukshögskolans styrelse har tillstyrkt Weibullsholms framställ-

ning om 275 000 kr. till förädling av trädgårdsväxter. Styrelsen har därvid bl. a. uttalat att den "anser förädling och utvecklingsarbete inom trädgårdsväxtsektorn vara ett mycket viktigt område, som tidigare ej tillgodosetts i tillräcklig omfattning".

Weibullsholm har under ett halvt sekel satsat mer än något annat svenskt företag på förädling av trädgårdsväxter och beräknas under de senaste decennierna budgetmässigt ha svarat för ungefär hälften av de totala insatserna inom detta område här i landet. Efter sammanslagningen mellan Hammenhög och Ohlsens Enke torde Sveriges Utsädesförening, Hammenhögs institution och Weibullsholm ha ungefär samma förädlingsbudget för trädgårdsväxter. När nu Hammenhög sedan några år har bidrag för denna verksamhet är det en rättvisesak att även den andra förädlingsinstitutionen tillerkänns ett liknande anslag.

Weibullsholm har gjort grundläggande undersökningar inom trädgårdsväxtförädlingen, vilket haft avsevärd betydelse även för andra förädlingsinstitutioner.

Produktionen av köksväxter är av stor betydelse för den svenska folkhälsan, och det får anses viktigt att konsumtionen av dessa födoämnen i största utsträckning kan baseras på inhemsk produktion med dess höga kvalitet och med full insyn beträffande bekämpningsmedel o. d.

Den andra motionen, nr 1525, berör den förädling av sojabönan som under en längre tid pågått vid firman Algot Holmberg och Söner i Norrköping. Man har där lyckats framställa en typ av sojaböna som lämpar sig för den nordeuropeiska klimatregionen. Sojabönan är ju överlägsen andra vegetabiliska proteinprodukter däri, att den är en färdig matböna för direkt mänsklig konsumtion, och den innehåller därtill ett protein av mycket hög kvalitet. Hittills har den mest använts i trädgårdsodling. Dess egenskaper är dock så intressanta att allt talar för att kraftiga insatser måste göras för att få fram en sojaböna för fältmässig odling i större omfattning.

Det är betydelsefulla förädlingsområden som berörs i de båda motionerna. Inte minst utifrån den förändrade livsmedelssituationen i världen är de värda allt beaktande. Bland åtgärder för ökad livsmedelsproduktion ingår som en viktig länk forskning och förädling för åstadkommande av växtslag med högre avkastning och kvalitet och bättre motstånd mot angrepp och sjukdomar.

Herr talman! Vi har i vårt land två jämnstora värdefulla växtförädlingsinstitutioner, nämligen Svalövs utsädesförening och Weibullsholm, vilka båda har stor betydelse för jordbruket och livsmedelsförsörjningen. Båda företagens vetenskapsmän, forskare och växtförädlare är väl värda en någorlunda likvärdig stimulans av statligt stöd i sitt grundläggande arbete, vilket jag anser inte har blivit beaktat i det utskottsbetänkande som vi nu behandlar.

Torsdagen den
10 april 1975

*Utbildning och
forskning*

Punkterna 39 och 40

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 41

M o m . 1 o c h 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 8 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 41 mom. 1 och 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 8 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Borrby begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 140
Nej - 150
Avstår - 1

M o m . 2 o c h 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 42

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 43

M o m . 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 2 o c h 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 9 av herr Hedström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lindberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 43 mom. 2 och 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 9 av herr Hedström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lindberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 161
Nej - 129
Avstår - 1

M o m. 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 44

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 45

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 10 av herr Hedström m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lindberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 45 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 10 av herr Hedström m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lindberg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 162
Nej - 128
Avstår - 1

Punkten 46

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 47

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 11 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 47 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 11 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Torsdagen den
10 april 1975

Miljövård, m. m.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 144
Nej - 146
Avstår - 1

Punkten 48

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 12 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 48 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 12 av herr Larsson i Borrby, m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 145
Nej - 145
Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr förste vice talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr förste vice talmannens anmodan herr Henmark (fp) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla ja.

Kammaren hade alltså i enlighet med ja-propositionens innehåll bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 49-56

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 57

Miljövård, m. m.

Regeringen hade i propositionen 1975:1 bilaga 11 (jordbruksdepartementet) under punkten H 1 (s. 130-132) hemställt att riksdagen 1. bemyndigade regeringen att vid statens naturvårdsverk inrätta en tjänst för byråchef i Fe 24, 2. till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1975/76 anvisade ett förslagsanslag av 32 319 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975:380 av herr Helén m. fl. (fp) vari, såvitt nu var i fråga (punkten B 1), hemställt att riksdagen till statens naturvårdsverk för budgetåret 1975/76 anvisade ett förslagsanslag av 33 319 000 kr., innebärande en ökning i förhållande till regeringens förslag med 1 000 000 kr., att användas för undersökningar och bedömningar rörande hälso- och miljöfarliga ämnen i arbetslivet och i den yttre miljön samt

1975:1522 av herrar Börjesson i Falköping (c) och Gernandt (c).

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. bemyndiga regeringen att vid statens naturvårdsverk inrätta en tjänst för byråchef i Fe 24,

2. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1975:380, yrkande B 1, och 1975:1522 till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 32 319 000 kr.

Reservation hade avgivits

13. av fru Anér (fp) och herr Takman (vpk) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen skulle med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1975:380, yrkande B 1, samt med avslag på motionen 1975:1522 till Statens naturvårdsverk för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 33 319 000 kr.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Överläggningen rörande punkten 57 får omfatta även punkterna 58–70. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande samtliga nu nämnda punkter.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställdes särskilda yrkanden.

Punkten 59 (Miljövårdsinformation)

Regeringen hade under punkten H 3 (s. 134–135) föreslagit riksdagen att till Miljövårdsinformation för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975:382 av herrar Svanström (c) och Glimmér (c),

1975:383 av herr Svanström m. fl. (c), vari hemställdes A. att riksdagen uttalade att Svenska naturskyddsföreningen och Samfundet för hembygdsvård borde erhålla största möjliga anslag för sin miljövårdande verksamhet, B. att till Miljövårdsinformation för budgetåret 1975/76 anvisades ett reservationsanslag av 3 000 000 kr. samt

1975:1541 av herr Helén m. fl. (fp), vari såvitt nu var i fråga (punkterna

Torsdagen den
10 april 1975

Miljövård, m. m.

1 och 2), hemställts 1. att riksdagen gav regeringen till känna att bidrag under anslaget Miljövårdsinformation skulle kunna utgå till, utöver Svenska naturskyddsföreningen, Samfundet för hembygdsvård och Svenska förbundet för koloniträdgårdar och fritidsbyar, även andra ideella föreningar och organisationer för verksamhet eller speciella projekt i enlighet med vad som i motionen angetts, 2. att riksdagen till Miljövårdsinformation för budgetåret 1975/76 anvisade ett i förhållande till regeringens förslag med 1 500 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 3 800 000 kr. varav, utöver vad statens naturvårdsverk äskade för dessa ändamål, 800 000 kr. borde avse bidrag till ideella organisationer.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1975:383, yrkande B, och 1975:1541, yrkande 2, till Miljövårdsinformation för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kr.,
2. lämna motionen 1975:1541, yrkande 1, utan åtgärd,
3. lämna utan åtgärd motionerna
 - a. 1975:382,
 - b. 1975:383, yrkande A.

Reservation hade avgivits

14. av fru Anér (fp) som ansett att utskottet under 1 och 2 bort hemställa att riksdagen skulle
 1. med anledning av regeringens förslag och motionen 1975:383, yrkande B, samt med bifall till motionen 1975:1541, yrkande 2, till Miljövårdsinformation för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 3 800 000 kr. varav, utöver vad statens naturvårdsverk äskade för dessa ändamål, 800 000 kr. borde avse bidrag till ideella organisationer,
 2. med anledning av motionen 1975:1541, yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna vad reservanten anfört beträffande bidrag till ideella organisationer.

Punkten 61 (Vård av naturreservat m. m.)

Regeringen hade under punkten H 5 (s. 137–139) föreslagit riksdagen att till Vård av naturreservat m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 12 100 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1975:1518 av fru Anér m. fl. (fp), vari hemställts att riksdagen till Vård av naturreservat m. m. för budgetåret 1975/76 skulle anslå ett i förhållande till regeringens förslag med 2 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag på 14 100 000 kr.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen

1975:1518 till Vård av naturreservat m. m. för budgetåret 1975/76 anvisade ett reservationsanslag av 12 100 000 kr.

Reservation hade avgivits

15. av fru Anér (fp) som ansett att utskottet bort hemställa att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1975:1518 till Vård av naturreservat m. m. för budgetåret 1975/76 anvisade ett reservationsanslag av 14 100 000 kr.

Punkten 62 (Miljövärdhetsforskning)

Regeringen hade under punkten H 8 (s. 142–144) föreslagit riksdagen att till Miljövärdhetsforskning för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 26 720 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975:873 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari, såvitt nu var i fråga (punkten 2), hemställts att riksdagen under H 8 i propositionen 1975:1 bilaga 11, jordbruksdepartementet, som reservationsanslag anvisade ett till 32 100 000 kr. uppräknat belopp,

1975:1519 av fru Anér m. fl. (fp), vari hemställts att riksdagen till Miljövärdhetsforskning (bil. 11, H 8) anvisade ett i förhållande till regeringens förslag med 3 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 29 720 000 kr.,

1975:1520 av herrar Bengtsson i Göteborg (c) och Pettersson i Örebro (c), vari hemställts att riksdagen till Miljövärdhetsforskning för budgetåret 1975/76 för nya projekt avseende sjöar, vattendrag och grundvatten anvisade erforderliga medel utöver regeringens förslag för att nå upp till det i statens naturvårdsverks petita äskade anslaget på denna punkt samt

1975:1535 av herr Fälldin m. fl. (c), vari, såvitt nu var i fråga (punkten 1), hemställts att riksdagen till Miljövärdhetsforskning för budgetåret 1975/76 anvisade ett i förhållande till regeringens förslag med 3 500 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 30 220 000 kr.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1975:873, yrkande 2, 1975:1519, 1975:1520 samt 1975:1535, yrkande 1, till Miljövärdhetsforskning för budgetåret 1975/76 anvisade ett reservationsanslag av 26 720 000 kr.

Reservation hade avgivits

16. av herrar Larsson i Borrby (c), Jonasson (c), Johansson i Holmgården (c), Takman (vpk) och Enlund (fp) samt fru Andersson i Hjärtum (c) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motionerna 1975:873, yrkande 2, 1975:1520 och 1975:1535, yrkande 1, samt med bifall till motionen 1975:1519 till Miljövärdhetsforskning för budgetåret 1975/76 anvisade ett reservationsanslag av 29 720 000 kr.

Nr 55

Torsdagen den
10 april 1975

Miljövärd, m. m.

Punkten 64 (Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m.)

Regeringen hade under punkten H 11 (s. 146–148) föreslagit riksdagen att till Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1975:873 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari, såvitt nu var i fråga (punkten 3), hemställts att riksdagen under H 11 i propositionen 1975:1 bilaga 11, jordbruksdepartementet, som reservationsanslag anvisade ett till 8 500 000 kr. uppräknat belopp,

1975:896 av fru Åsbrink m. fl. (s),

1975:1528 av fröken Eliasson (c),

1975:1529 av fröken Eliasson (c),

1975:1535 av herr Fälldin m. fl. (c), vari, såvitt nu var i fråga (punkten 2), hemställts att riksdagen under ett nytt anslag Sjörestaureringar för budgetåret 1975/76 anvisade ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

1975:1542 av herr Hovhammar m. fl. (m, s, c, fp) samt

1975:1546 av herr Johansson i Hållsta m. fl. (c).

Utskottet hemställde

att riksdagen skulle

1. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:873, yrkande 3, till Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,

2. lämna utan åtgärd motionerna

a. 1975:896,

b. 1975:1528,

c. 1975:1529,

d. 1975:1535, yrkande 2,

e. 1975:1542 och

f. 1975:1546.

Reservationer hade avgivits

17. av herr Takman (vpk) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa att riksdagen skulle i anledning av regeringens förslag och med bifall till motionen 1975:873, yrkande 3, till Särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet, m. m. anvisa ett reservationsanslag av 8 500 000 kr.,

18. av herrar Larsson i Borrby, Jonasson och Johansson i Holmgården samt fru Andersson i Hjärtum (samtliga c) som ansett att utskottet under 2 d bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motionen 1975:1535, yrkande 2, under ett nytt anslag till Sjörestaureringar anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

Punkten 65 (Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m.)

- Regeringen hade under punkten H 12 (s. 148–151) föreslagit riksdagen att
1. medge att för budgetåret 1975/76 statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk fick beviljas intill ett belopp av 130 000 000 kr.,
 2. till Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 170 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

- 1975:873 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari, såvitt nu var i fråga (punkten 4), hemställts att riksdagen under H 12 i propositionen 1975:1 bilaga 11, jordbruksdepartementet, beslutade anta ändrade regler för statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk i enlighet med förslag från statens naturvårdsverk och i samband därmed beslutade vidga ramen för statsbidrag till sådana reningsverk, så att bidrag kunde beviljas intill ett belopp av 160 000 000 kr. för budgetåret 1975/76 samt
- 1975:1585 av herr Strömberg i Botkyrka (fp).

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionen 1975:873, yrkande 4, medge att för budgetåret 1975/76 statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk fick beviljas intill ett belopp av 130 000 000 kr.,
2. till Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett förslagsanslag av 170 000 000 kr.,
3. lämna motionen 1975:1585 utan åtgärd.

Punkten 69 (Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.)

Regeringen hade under punkten I 2 (s. 156) föreslagit riksdagen att till Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1975:609 av herr Ångström (fp), vari hemställts att riksdagen skulle 1. besluta om sådan ändring av principerna för ersättning till skadelidande vid förlust på grund av över-
svämningar o. d. att skador som inträffat ersattes med sitt faktiska värde, minskat med eventuell ersättning från försäkringsbolag, 2. anvisa medel för att berörda sakägare i Gargnäs by skulle få ersättning för liden skada i enlighet med länsstyrelsens värdering.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. till Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. för budgetåret 1975/76 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.,
2. lämna motionen 1975:609 utan åtgärd.

Reservation hade avgivits

19. av fru Anér (fp) som ansett att utskottet under 2 bort hemställa

att riksdagen skulle som sin mening ge regeringen till känna vad reservanten anført med anledning av motionen 1975:609.

Herr LARSSON i Borrbý (c):

Herr talman! I debatten om jordbruksutskottets betänkande nr 1 övergår vi nu till att diskutera det sista avsnittet, som i huvudsak berör miljövårdspolitiken. Jag skall i det sammanhanget nöja mig med att mycket kortfattat kommentera ett par huvuddrag. Jag har i någon mån redan gjort det i mitt inledningsanförande.

Det som nu kan sägas vara det väsentliga i samband med utskotts-
betänkandet och budgetpropositionen, bilaga 11, är att det över lag i vårt land råder en stor enighet kring ambitionerna när det gäller miljövårderna. Som framgår av utskottets skrivning samt reservationerna finns det dock på vissa punkter delade meningar om vilka resurser som man är beredd att i nuläget sätta in.

Bland de reservationer som innehåller de yrkanden som går längst vill jag nämna dem som gäller naturvårdsverket för miljövårdsforskning. Där har skett en ganska betydande prutning i budgetpropositionen. En rad motionärer har ansett att man borde om inte helt så i varje fall delvis kunna tillmötesgå naturvårdsverkets äskanden. Reservationsvis framförs yrkanden om en höjning med 3 milj. kr. av anslaget till naturvårdsverket för miljövårdsforskning.

Det som jag därutöver anser mig ha anledning att kommentera är den centermotion som satsar på en restaurering av våra insjöar. Motionsäskandet slutar på en höjning av anslaget med 10 milj. kr. Det kan synas vara ett stort belopp. Som i många andra sammanhang kan den kritiken framföras att det inte har gjorts tillräckliga utredningar för dessa betydande insatser.

Jag vill redan i förväg bemöta sådana antaganden med att framhålla att det i vårt land finns ganska stora områden, som har färdiga planer och arbetsformer samt en klar teknik för hur man skall gå till väga – inte minst i närheten av Stockholmsområdet, vilket speglas i motionerna 1528, 1529 och 1546. När vi nu för centerns del är beredda att ställa oss bakom höjningen av anslaget till sjörestaureringar så är det med vetskap om att en satsning i detta område är den för framtiden mest väsentliga åtgärd som kan vidtas just nu. I Stockholmsområdet finns, som jag nämnde, färdiga planer för hur arbetet skall utföras, och det är helt självklart att när vi i reservation 18 har tillstyrkt att anslaget höjs till 10 milj. kr. så har vi också räknat med att en betydande del av det beloppet skall disponeras för områden där man redan är färdig att sätta i gång arbetet. Förutom att den föreslagna höjningen av anslaget har miljövårdspolitisk betydelse får den naturligtvis en icke oväsentlig inverkan på sysselsättningen.

Härutöver har det gjorts en rad framställningar som inte har kunnat få så bred anslutning i utskottet. Flera talare är anmälda på de punkterna, och jag avstår därför från att göra några kommentarer nu.

Herr talman! Jag ber med detta att få yrka bifall till de reservationer där mitt namn förekommer och i övrigt till utskottets hemställan.

Fru ANÉR (fp):

Herr talman! Utbildning, socialvård, kultur och miljövård är de fyra områden som folkpartiet har markerat som de viktigaste i årets budget genom att på dessa punkter yrka avsevärda stöd utöver vad regeringen har ansett lämpligt. Dessa fyra områden ser vi som hörnpelare i det som kallas en mänskligare miljö och ett mänskligare samhälle. I dag är det den av dessa pelare som utgörs av miljön i mera strikt mening som vi har att behandla. Jag kommer i likhet med utskottets ordförande att fatta mig kort och skall bara kommentera de reservationer som jag har undertecknat.

I reservationen 13 begär jag i anslutning till vår partimotion nr 380 1 milj. kr. utöver vad departementschefen har föreslagit till naturvårdsverkets undersökningslaboratorium. Naturvårdsverkets arbete med att undersöka och kontrollera hälsofarliga ämnen i miljön på arbetsplatserna och i någon mån utanför dem är ju en av grundförutsättningarna för att människor skall kunna skyddas från gifter och sjukdomar i sitt dagliga arbete. Vi anser att detta arbete måste prioriteras i högre grad än budgetpropositionen har avsett.

När det gäller den s. k. yttre miljön önskar vi av motsvarande anledning i reservationen 16 öka anslaget till naturvårdsverkets miljövårdsforskning, visserligen inte fullt så högt som verket självt begärt men ändå med 3 milj. kr. utöver budgetpropositionen.

Arbetsplatsens miljörisker har på senare år blivit mer uppmärksammade än förr, och en del organisatoriska åtgärder har vidtagits för att bättre skydda människorna i deras arbete. Men det fattas fortfarande alltför mycket kunskap för att man verkligen skall kunna ingripa effektivt. Docent Palmstierna skriver t. ex. i TCO-tidningen 1974:19 att det vid det här laget faktiskt är möjligt i princip att kontrollera farliga ämnen. Vi vet numera i huvudsak vilka grupper av ämnen som vi i första hand skall misstänka som farliga. Det är alltså dem man i första hand borde gå igenom. Problemet blir på det sättet mera hanterligt än det annars ser ut.

Inga nya ämnen borde få introduceras på en arbetsplats utan att man undersökt vad de har för inverkan på människan resp. på naturen om ämnet kommer ut där. Miljökontrollagen är ett steg i den riktningen, men för att förverkliga den måste laboratorierna ha mycket större möjligheter än i dag. Medan vi väntar på det får arbetare i färgfabriker periodisk huvudvärk, magbesvär och sömnlöshet. Kadmium sprids i naturen vid avfalls- och skrotbehandling och i utsläpp från fabriker som tillverkar ackumulatörer eller plast med PVC. Manganhaltiga malmer smälts i stålverk och i gjuterier, och akut eller kronisk manganförgiftning drabbar hundratals människor. Glasarbetare blir blyförgiftade, och giftigt jetbränsle åstadkommer ångestfall, depressioner, skakningar och dom-

ningsanfall.

Dessa ämnen är i och för sig kända som giftiga – men det saknas kunskap om hur de anrikas, vilka gränsvärden som kan tolereras, vilka effekter det blir vid olika koncentrationer, hur man skall mäta de upptagna värdena i kroppen osv. Att alla inblandade, inkl. fackföreningarna, är sent ute i dessa frågor är inget skäl att inte sätta in rejäla resurser i dag. Vi anser detta vara en alltför viktig uppgift för att kunna nöja oss med de anslag som föreslås i budgetpropositionen.

Vi upprepar i reservationerna 14 och 15 ett par krav på anslag till miljövårdsinformation och till vård av naturreservat som vi tidigare framfört. Det gäller här i första hand landskapet och naturen. Vi vill särskilt understryka att de ideella organisationerna, som så tidigt och så länge arbetat för dessa ändamål och gjort det på ett effektivt och föga kostnadskrävande sätt, behöver få ökat stöd för att kunna fortsätta med det, när kostnaderna obönhörligt stiger och miljöfarorna sannerligen inte minskar. Det är alltid svårare att föra fram krav som dessa i tider av åtstramning, då det ofta blir den här mera svårsmätbara delen av nationens levnadsstandard som stryps först. Vi vill från folkpartiet markera att vi anser det fria och ideella miljövårdsarbetet höra till de bästa och mest djupgående metoderna att skydda miljön och detta genom den breda och djupa kontakt med allmänheten som dessa organisationer har. De bör därför, tycker vi, få ett visst eget anslag utöver det som naturvårdsverket får, och vi tror att det kommer att vara utomordentligt väl använda pengar.

Slutligen vill jag, herr talman, yrka bifall till reservationen 19, som utgår från motionen 609 av herr Ångström. Här handlar det om en alldeles speciell sak, nämligen om principerna för skadeersättning vid översvämning. Av någon anledning är det så att om skador uppstår på grund av torka eller om skörden fryser bort, beräknas ersättningen i förhållande till värdet av en normal skörd, men om man får sin skörd skadad vid översvämning får man endast ersättning ifall man är i påtagligt behov av ekonomisk hjälp. Här gäller alltså en helt annan princip än vid andra typer av skördeskador. Motionären påpekar att han t. o. m. tycker sig ha lagt märke till att översvämningsskador som blivit omtalade i pressen och sålunda fått publicitet och kommit i rampljuset har blivit generösare behandlade än sådana skador som kommit i skymundan. Det borde naturligtvis inte vara fråga om att den här sortens bidrag skall utgå efter behovsprövning, utan ersättning för skador i samband med översvämning bör efter normal värdering utgå efter det faktiska värdet, naturligtvis med eventuell försäkringsersättning fråndragen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen 19 liksom till de övriga reservationer som jag tidigare nämnt.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Herr talman! Jag avser att i korthet kommentera yrkandena nr 2, 3 och 4 i vpk:s partimotion nr 873 till årets riksdag. I denna motion be-

handlas vår syn på miljöpolitiken, och vi yrkar ändringar i budgetpropositionens förslag i vad gäller vissa anslagsfrågor inom miljöområdet. I yrkande nr 2 tar vi upp frågan om anslag till miljövårdsforskning. I budgetpropositionen föreslås här ett anslag på 26 720 000 kr., vilket innebär en höjning jämfört med föregående budgetår med 3 milj. kr. Här har naturvårdsverket yrkat på och motiverat en väsentligt större höjning. Verket föreslår en höjning utöver höjningen i budgetpropositionen med 5,4 milj. kr. till 32,1 milj. kr. I motionen yrkar vi på att riksdagen skall bevilja anslag i enlighet med naturvårdsverkets hemställan. Vi anför i motionen att vi anser den miljövårdsforskning som finansieras över detta anslag så betydelsefull att det av verket begärda anslaget bör beviljas trots att utredningsbetänkandet Samordnad miljövårdsforskning nu är föremål för överväganden.

Under utskottsbehandlingen har vpk-representanten emellertid jämkat vårt yrkande i denna anslagsfråga så att gemensam reservation kunnat avlämnas som stöds av centerns, folkpartiets och vpk:s representanter i utskottet. Reservationen 9 i utskottsbetänkandet, som avser anslag till miljövårdsforskning, föreslår ett anslag på 29 720 000 kr., vilket betyder en höjning med 3 miljoner utöver utskottsmajoritetens förslag, som följer budgetpropositionen.

I motionens yrkande nr 3 tar vi upp anslaget till särskilda undersökningar på miljöområdet. Såväl i budgetpropositionen som i utskottsmajoritetens förslag anvisas ett anslag på 5 milj. kr. Statens naturvårdsverk yrkar i sin framställan på ett anslag om 8,5 milj. kr. Det betyder en höjning jämfört med föregående budgetår med 4,5 milj. kr. Motiveringen till denna kraftiga höjning i anslagskraven är bl. a. att anslagets användningsområde utvidgas fr. o. m. budgetåret 1973/74 från att avse endast vattenvård till att omfatta hela miljövårdsområdet. Som en följd härav har anspråken på anslaget ökat starkt och uppgick för budgetåret 1973/74 till 7 milj. kr. En fortsatt stegring har skett till 8,5 milj. kr. för budgetåret 1974/75 och till 10 milj. kr. för budgetåret 1975/76. Man framhåller från verkets sida att verksamheten på detta område måste ges väsentligt större omfattning än f. n. om man inte i fortsättningen skall tvingas fatta beslut som är dåligt underbyggda. Ett bristande beslutsunderlag leder till försämrad hushållning med såväl det allmännas som näringslivets resurser, framhålls det. Om inte ett tillfredsställande underlag föreligger kan inte heller verket planera de fortsatta insatserna på miljöområdet i ett tillfredsställande sätt. Motionärerna delar naturvårdsverkets bedömning då det gäller anslag till särskilda undersökningar på miljöområdet och yrkar på ett anslag av 8,5 milj. kr., vilket alltså följs upp i reservationen 17 till betänkandet.

I yrkandet nr 4 i motionen tas frågan om bidrag till kommunala avloppsreningsverk upp. Motionsyrkandet behandlas under punkten 65 i utskottsbetänkandet. Motionärerna stöder här ett förslag från naturvårdsverket som innebär ändrade regler för bidragsgivningen till kommunala avloppsreningsverk. Bidragsandelen till verk med god kemisk-biologisk

rening föreslås ligga kvar på 50 %, men för att stimulera till fortsatt förbättring av avloppsreningen, främst genom slutfiltrering, föreslås den högsta bidragsnivån kunna bli 55 %. Enligt nuvarande regler får bidrag till en och samma anläggning överstiga 5 milj. kr. endast om särskilda skäl föreligger. Verket föreslår detta maximibelopp höjt till 7,5 milj. kr. Naturvårdsverket beräknar att tillämpning av de här föreslagna regeländringarna medför att bidragsramen behöver vidgas från 130 till 160 milj. kr. om inte en besvärande obalans skall kvarstå till följande budgetår. Motionärerna biträder också på denna punkt verkets förslag. Det här förslaget har inte fullföljts i utskottsbehandlingen, och jag kommer därför att yrka bifall till det motionsyrkandet.

Herr talman! Jag slutar med att yrka bifall till reservationerna 16 och 17 vid jordbruksutskottets betänkande nr 1 samt till yrkande nr 4 i motionen 873.

Fru LUNDBLAD (s):

Herr talman! Människan har alltid gjort ingrepp i naturen för att utnyttja dess tillgångar, men när den moderna tekniken används ökar dessa ingrepp oroväckande. Industrialiseringen blev en process som i grunden förändrade tillvaron för människorna, men också för vår natur. Ofta fick vi bättre materiella villkor, men våra vattendrag blev skadade; luften blev förorenad, naturen förstördes och avfallshögarna växte. Det är därför samhället har måst ingripa, påverka och styra utvecklingen.

En del av dessa satsar ingår i en informationsskrift från naturvårdsverket. Nu gäller det alltså att ta den moderna tekniken till hjälp för att restaurera, förbättra och rädda våra tillgångar i naturen, så att vi får ren luft, rent och gott vatten, bördig jord och skog. Men nu måste också den största miljöförstöraren – vår industri, och speciellt den kemiska processindustrin och den tunga metallindustrin, som mest har smutsat ned och som inte bara haft till resultat ökad produktion utan också ökade vinster – bidra i ökad omfattning till vår miljövärd. Just därför har i år bidragen till industrins miljöförbättrande åtgärder tagits bort, vilket bl. a. är orsaken till att miljövärdanslagen totalt har minskat, som fru Anér helt riktigt påpekar i sin motion; men hon förklarade det inte närmare. Det har ändå under en sexårsperiod lämnats stora bidrag till industrin för miljövärdande åtgärder. Över 250 milj. kr. har gått ut till industrin för detta ändamål. Nu måste vi försöka få industrin att klara av miljövärdarbetet med egna resurser, och därför har miljövärdanslagen minskat. Miljövärdansbidragen till industrin har ända från början varit en korttidssatsning. Denna påbörjades samtidigt som miljövärdanslagen tillkom, och meningen var att man mest skulle tackla miljövärdansproblemen för den dåvarande äldre industrin medan den nya industrin från början skulle försöka lägga upp sin produktion så att den inte innehöll faktorer som kunde förstöra miljön.

I en av de motioner som behandlas i detta avsnitt, centerpartimotionen 1520, framför man önskemål om ökade forskningsresurser avseende vat-

tenföroreningar inte bara från industri och hushåll utan också från jordbruket. Man utvecklar inte något närmare resonemang om de sistnämnda föroreningarna. Jag vill dock framhålla att det är ett faktum att övergödning på vissa håll har lett till så höga nitratförekomster i grundvattnet, att dricksvattnet förbjudits för spädbarn. Från mina egna hemtrakter, där man driver fram tidig potatis genom kraftig övergödning, kan jag nämna att jag nyligen hörde talas om en liten flicka som miste större delen av sitt hår därför att hon druckit förorenat dricksvatten. Det behövs alltså en insats också från jordbruket för att förbättra miljön för människorna. Det behövs kanske för detta ändamål inte någon djupgående forskning utan mer av direkta åtgärder i processen.

Herr talman! Jag avser att mest diskutera de förslag och reservationer som avser punkten 62 om miljövårdsforskningen och punkten 64 om särskilda undersökningar inom miljövårdsområdet. Centerpartistiska, folkpartistiska och kommunistiska representanter i utskottet har i reservationen vid punkten 62 om det statliga bidraget till naturvårdsverket för miljövårdsforskning yrkat på en ökning av det statliga bidraget med 3 milj. kr. utöver den av jordbruksministern föreslagna höjningen på 3 075 000 kr. Utskottets majoritet vill godkänna statsrådets bedömning och anser att man bör avvakta remissbehandlingen av miljöforskningsutredningens nyligen avlämnade betänkande om samordnad miljövårdsforskning. Betänkandet, som framlades i oktober 1974, är nu föremål för remissbehandling. Man kan tillägga att denna utredning beräknar industrins forsknings- och utvecklingsverksamhet på miljövårdsområdet redan år 1971 till 33,5 milj. kr. Det beloppet är säkerligen större i dag, och det visar väl att industrin verkligen tagit krafttag för att motverka miljöförstöringen inom den del av den miljöfarliga verksamheten som den står för. Det kan också tyda på att staten kanske inte behöver öka sin satsning på detta område.

Det har vidare inom miljövårdsforskningen tillkommit en ökad internationell satsning, speciellt efter miljövårdskonferensen i Stockholm. Denna betydde ett väldigt steg framåt för de internationella satsningarna. De svenska bidragen till denna internationella miljövårdsforskning går i stor utsträckning in under andra anslag än de anslag som redovisas under denna punkt. Det gäller bl. a. Nordforsk och Nordiska industrifonden, som speciellt har satsat på miljövårdsområdet.

Denna stora internationella satsning på miljövården bör också på sikt kunna dämpa de svenska kostnaderna, speciellt vad gäller forskningen om luftföroreningarna. Tidigare hade Sverige en banbrytarroll inom miljövårdsforskningen och miljövårdsinformationen, men det är i dag inte lika angeläget för oss att spela denna roll, eftersom man ute i Europa och i världen i stort nu har satsat mer på att angripa dessa frågor. Sverige kan därför numera i större utsträckning verka inom samarbetsgrupper på området.

I Sverige har vi ju i miljöskyddslagen fastslagit att de som förstör miljön, speciellt industrin, skall vara med och betala de skador de ställer

till med; det har åtminstone alltid varit en klar socialdemokratisk åsikt. Därför har också staten ökat sin ekonomiska satsning på sådana samarbetsprojekt på forskningsområdet där man är tillsammans med industrin, t. ex. Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning, vilket framgår av punkten H 9 i budgetpropositionens bil. 11.

Ekonomiska satsningar, vare sig de gäller forskning eller stödåtgärder, är ofta en fråga om prioriteringar. Naturvårdsverket har för miljövårdsforskning begärt att anslagsramen ökas med 25 %, och det är ju en mycket stor ökning i förhållande till huvudtiteln i övrigt. Ett område inom miljövården som åtminstone jordbruksutskottet mycket uppmärksammat, produktkontrollen av hälso- och miljöfarliga varor, har fått anslaget ökat med 100 % för att intensifiera verksamheten. Man kan då inte kräva att andra delar, t. ex. miljövårdsforskning, också skall få mycket ökade anslag.

Inom socialdemokratin har vi alltid haft ett starkt intresse för miljövården, men vi anser att den prioritering som jordbruksministern här har gjort inom de tillgängliga ekonomiska ramarna är riktig, och därför tillstyrker vi regeringens förslag om en höjning av anslaget till miljövårdsforskning med 3 milj. kr.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag under punkten 62.

För vattenvården, bl. a. undersökningar och utredningar kring restaurering av förorenade sjöar, anvisas det i jordbrukshuvudtiteln ett anslag på 5 milj. kr. I reservationer från vpk genom herr Takman och från jordbruksutskottets centerpartister föreslås höjningar med respektive 3,5 milj. kr. och 10 milj. kr.; det sistnämnda är ett helt nytt anslag till sjörestaureringar. Naturligtvis måste man erkänna att det fortfarande finns sjöar att restaurera i vårt land, även om man under de senaste fem åren lyckats restaurera ett 50-tal. Emellertid förekommer det ingen större ny nedsmutsning av sjöar. Utsläppen minskar nämligen snabbt, det visar all statistik. Trots en ökad produktion, t. ex. inom skogsindustrin, har man genom avloppsreningsverken lyckats minska utsläppen. Även hushållens avloppsvatten genomgår en höggradig rening – nästan 90 % år 1974. En höjning av anslaget från 4 till 5 milj. kr. måste därför vara acceptabel i detta läge, där nedsmutsningen så kraftigt har avtagit.

En speciell punkt i fråga om restaurering av sjöar avser den kända fågelsjön Hornborgasjön. Departementschefen vill inte ta ställning till kostnaderna förrän ytterligare utredningar har företagits. I detta ärende har det ju uppstått vissa motsättningar mellan markägarnas intressen och miljövårdshänsynen. Utskottet uttalar här en önskan att utredningarna snarast blir färdiga så att man kan sätta i gång med restaureringen av denna mycket förnämliga fågelsjö.

Beträffande fortsatta internationella satsningar på luftvårdens område är det väldigt viktigt att få en minskad svavelhalt i oljan. Det krävs internationella åtgärder så att vi inte får in luftföroreningar över våra gränser, men det är också väsentligt, anser utskottet, att snarast åstadkomma ytterligare nedtrappning av svavelhalten i oljan i Sverige.

Utskottets majoritet tillstyrker propositionens förslag och anser att behovet av undersökningar om sjörestaureringar bör kunna tillgodoses genom de prioriteringar man kan göra inom de befintliga anslagen. Något nytt anslag till åtgärder för sjörestaurering bör inte vara behövligt just mot bakgrund av den skisserade positiva utvecklingen i fråga om utsläpp och avlopp.

Jag yrkar därför, herr talman, bifall till utskottets förslag under punkten 64.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller miljövårdsforskning håller jag helt med fru Lundblad då hon säger att miljöförstörarna i första hand skall betala; det är alldeles klart. Men det är också klart att de pengar som läggs ned på miljövårdsforskning i vårt land ändå är ganska ringa i jämförelse med t. ex. vad man lägger ned på det militära området. Vi bedömer miljövårdsforskningen vara så angelägen, att det är rimligt att man tillstyrker det statliga naturvårdsverkets krav på höjning av sitt anslag.

Sedan vill jag säga några ord beträffande särskilda undersökningar på miljöområdet, som berörs i reservationen 17. Jag vill närmast ta ett exempel som jag väl känner till och som kan illustrera vikten av att naturvårdsverket får sina pengar för att genomföra undersökningar. Det gäller det s. k. Vänerprojektet, som bl. a. jordbruksministern och jag hade en interpellationsdebatt om i höstas. Jordbruksministern betonade då angelägenheten och betydelsen av projektet.

Nu är det inte länge sedan jag här i riksdagen fick en motion besvarad som gällde kommunikationsdepartementets stat. Jag krävde att SMHI skulle få det anslag som man hade begärt för sitt deltagande i projektet och som då hade vägrats. När nu naturvårdsverket begär pengar till sådana här ändamål, kan man naturligtvis inte bara avvisa de anslagskrav som verket har. Jag skulle vilja understryka att det projekt som gäller Väneren är i högsta grad betydelsefullt och att det är mycket angeläget att verket får de pengar som man äskar för detta ändamål. Jag kan inte se någon logik i att man beslutar om undersökningar och sedan inte ger de statliga verken de pengar de behöver för att genomföra sina undersökningsprojekt.

Herr JOHANSSON i Hållsta (c):

Herr talman! I motion nr 1546 vill centern i Stockholms län försöka förklara för riksdagen hur tillståndet i länets sjöar och andra vattendrag är och vilka åtgärder som behöver vidtas. Stockholms län är, tror jag, det enda län i vårt land som genom landstingets försorg gjort en fullständig inventering och undersökning av sina sjöar. Undersökningen visar att av länets ca 1 000 sjöar är redan 80 betraktade som f. d. sjöar. Ett hundratal är så skadade att de, trots att de biologiskt är reparerbara, av ekonomiska skäl inte anses kunna bli återställda. Så finns det en grupp på 90 sjöar som måste åtgärdas inom 5–10 år, och till sist en grupp

på 20 sjöar där åtgärder är nödvändiga inom högst 3 år.

Jag vill visa några smakprov på bildskärmen.

Bild 1 föreställer Väsby sjön, som ligger i Norrtälje kommun i Penningbyåns sjösystem. Den är mycket svårt skadad och i praktiskt taget omedelbart behov av åtgärder.

Bild 2 visar Angarns sjön i Vallentuna. Det är ett riksobjekt – en känd fågelsjö som är döende. Detta är också ett första hands restaureringsobjekt.

Bild 3 föreställer Kundbysjön i Norrtälje kommun, svårt skadad och också ett första hands restaureringsobjekt. Trots fyrstegsreningsverk går sjön mot sin undergång om inget görs snabbt. Det är också en värdefull fågelsjö.

Bild 4 återger sjön Ludden, en liten sjö omedelbart utanför Norrtälje tätort. Den är mycket svårt skadad och även den ett förstahandsobjekt bland de mindre sjöarna.

Jag ville med de här bilderna visa de få närvarande i kammaren hur det kan stå till med sjöarna. Det vara bara ett litet smakprov, vi har många sådana här fall. Vad vi såg var fyra av de 20 svårast skadade sjöarna.

Mot denna bakgrund framstår det för mig som ofattbart hur representanterna från Stockholms län i utskottet har kunnat engagera sig så dåligt för denna fråga, de har helt enkelt inte reagerat. Stockholms län har den mest koncentrerade befolkningsstrukturen i vårt land, men också betydande områden med gles befolkning. Människorna i den här stora tätorten är i starkt behov av avkoppling på sin fritid. Det märks inte minst på fritidsbebyggelsen, exempelvis i Norrtälje kommun, som har den största fritidsbebyggelsen i vårt land. Sjöar och andra vattendrag med friskt vatten, där man kan fiska och även äta den fångade fisken, är en viktig trivselsfaktor, men goda badmöjligheter bidrar till trevningen. Detta gäller naturligtvis också i högsta grad för de permanent boende.

En annan faktor som inte får glömmas i sammanhanget är att friskt vatten utgör en livsnödvändighet. Vi vet att grundvattnet är i sjunkande och kommer att sjunka i än högre grad om sjöarna försvinner, eftersom de är grundvattensmagasin. Vi känner alla till att det blir allt djupare ned till grundvattnet, och man får då i allt högre grad ta ytvattentäkterna i anspråk för tätorternas vattenförsörjning. De anförda exemplen är tillräckliga för att var och en skall förstå allvaret i situationen för vår framtida vattenförsörjning om vi inte i tid försöker rädda våra förorenade vattendrag.

Kostnaderna för att återställa vad vi förstört är naturligtvis stora, men tänker vi framåt på kommande generationer och deras möjligheter att ha tillgång till friska vattendrag kan de knappast bli för stora. Man brukar ofta i sådana här sammanhang åberopa sysselsättningsaspekten. Det här är ett sådant ämnesområde som, om man tillämpar den metod som professor Sven Björk vid Lunds limnologiska institution utarbetat, skulle ge arbete åt många yrkesmän av olika kategorier och som kräver liten

mängd energi. Jag kan inom parentes nämna att professor Björk är en av världens främsta limnologer, och han har fått förtroendet att leda stora projekt. Han förestår saneringen av en av Amerikas största sjöar och han leder även projekt i Canada och ett i Tyskland.

Orsaken till den uppkomna situationen skall jag väl inte ta kammarens tid i anspråk för att reda ut. Men helt kort kan vi väl konstatera att orsaken är den s. k. materiella vällevnaden och det förhållandet att vi hittills trots att vattendragen skall fungera som avstjälningsplatser för vårt avfall. Om vi inte i tid besinnar oss slår naturen tillbaka och vår välfärd blir än mera konstlad.

Det är i de flesta fall omöjligt att säga vem som är förorenaren i de olika fallen och därmed den ansvarige, om det är kommunen, landstinget, staten eller något speciellt företag, och därför är det viktigt att en kostnadsfördelning kommer till stånd. Men nog kan vi väl vara överens om att med nutidens människors stora rörlighet föreligger här ett nationellt intresse, och då måste staten ta huvudansvaret och gå i täten för att vi skall komma i gång med restaureringsarbetet.

Jag vill med det sagda hoppas att kammarens ledamöter förstår allvaret i situationen och att vi alla är beredda på att krafttag måste till innan det definitivt är för sent.

Jag vill härmed, herr talman, yrka bifall till reservationen 18 och hoppas att riksdagen beslutar bifall densamma, så att Stockholms län av de 10 miljonerna får ta i anspråk 3 miljoner, vilket genom de gjorda undersökningarna är ett bevisat behov.

Fru LUNDBLAD (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Johansson i Hållsta glömde helt att nämna att utskottet trots allt har tagit upp just förhållandena i Stockholms län och framhållit att förstörda sjöar är ett stort problem i länet. Man har också talat om att naturvårdsverket håller på att bearbeta en större sjöinventering av över 1 000 sjöar. Först när den stora inventeringen är färdig finns ett underlag för en prioritering vid restaurering av sjöarna.

Utskottet har i sitt betänkande nämnt att av de beviljade bidragen till sjörestaurering har faktiskt Stockholms län fått två tredjedelar. Även om det kan vara en tröst för ett tigerhjärta, så är det kanske en viss tröst i alla fall att Stockholm har blivit så väl tillgodosett i fråga om den sjörestaurering som har ägt rum de senaste åren.

Herr JOHANSSON i Hållsta (c) kort genmäle:

Herr talman! Ett gammalt talesätt säger ju att medan gräset gror dör kon. Jag tycker att det talesättet är aktuellt i det här sammanhanget. Det gör detsamma hur mycket pengar vi har fått, i Stockholms län, jag har påvisat det behov av sjörestaurering som föreligger. Om tre år dör 20 sjöar i länet om inga åtgärder vidtas. Det tycker jag är ett tillräckligt bevis för att vi måste skärpa oss och satsa än mer. Stockholms län är det enda i landet som har en fullständig redovisning och kan bevisa

hur det ligger till. Här måste man göra någonting för att sätta fart på restaureringarna.

Herr SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Det vore naturligtvis frestande att gå in på en del av de värderingar som fru Lundblad gjorde, särskilt beträffande den roll som jordbruket har i sammanhanget och den övergödning som påstås äga rum. Eftersom jag personligen inte har blivit drabbad av det där håravfallet skall jag inte ta upp den frågan.

Herr talman! Jag har endast tänkt säga några ord i fråga om punkten 59 Miljövårdsinformation, där jag tillsammans med ett par kolleger har avlämnat en motion i vilken vi begär ett ökat anslag till de frivilligt arbetande organisationerna.

Statens naturvårdsverk har föreslagit en väsentligt större ökning än vad departementschefen har ansett sig kunna gå med på. Vi motionärer har yrkat att anslaget för detta ändamål i enlighet med naturvårdsverkets förslag skulle höjas till 3 milj. kr.

Utskottet har inte funnit anledning att villfara denna vår begäran, och jag vill här helt kort meddela att jag i den kommande voteringen därför avser att rösta för den reservation som fru Anér har avgivit.

Herr WACHTMEISTER i Johannishus (m):

Herr talman! Ett par ord i anslutning till fru Anérs reservation, nr 15, där hon vill höja anslaget till vård av naturreservat med 2 milj. kr. Jag vågar – och jag hoppas att fru Anér inte tar alltför illa upp – så här offentligt bekänna att mitt hjärta helt är hos henne, men ack som ett fjun så lätt är varje riksdagsman. Jag har följaktligen redan varit så trolös att jag anslutit mig till utskottets majoritet, helt enkelt av den orsaken att jag vill invänta resultatet av jordbruksdepartementets beredning av naturvårdskommitténs förslag.

Jag fruktar att det därvid kommer att visa sig att dessa 2 milj. kr. är en droppe i havet. Tyvärr lär nog disproportionerna mellan vårdbehövande reservat och tillgängliga medel alltid bli stora. Därför är det så mycket viktigare att vi först får departementets plan, så att vi kan överblicka läget och inte riskerar att lägga pengarna på mindre angelägna objekt, med påföljd att ingenting blir kvar till de verkligt värdefulla.

När jag tänker på det problem som fru Anér så förtjänstfullt har dragit upp, grips jag ibland av en känsla av maktlöshet och pessimism. Vi vill så oändligt mycket, men vi förmår så litet.

Samma känslor bemäktigar sig väl den som läser avsnittet om sjörestaureringar i centerns partimotion, nr 1535, och den därav föranledda reservationen 18. Här är det ett avgrundsgap mellan önskemålen och möjligheterna att realisera dem. Vi moderater har inte gått med reservationerna i deras yrkande på ett nytt anslag om 10 milj. kr., men det är inte därför att vi skulle sakna intresse för frågan. Själv vågar jag nog säga att det vore väl använda pengar, och jag kan inte opponera mig

mot ett enda ord av vad motionärerna i detta avseende anför.

Sjön Trummen utanför Växjö är ju ett vackert exempel på vad man kan åstadkomma – även om just här vägverket håller på att förstöra det värdefullaste av sjörestaureringen genom att för egen bekvämlighets skull dra en väg där det från limnologisk synpunkt absolut inte passar.

Men jag frågar mig: Är det rätta tidpunkten just nu att göra en så här stor satsning på sjörestaurering över hela vårt land? Det är det som jag inte tror, därför att vi först måste få bukt med de atmosfäriskt burna föroreningarna – de terrestra utsläppen har vi nog i stort sett under kontroll, t. o. m. under bättre kontroll än i något annat land. Men vad tjänar det till att för miljoner restaurera vatten, om de omgående förstörs genom försurning? Här krävs det internationella överenskommelser, och sådana tar tyvärr tid. Vi skulle ju kunna fördriva den tiden med att sopa rent framför egen dörr. Det kan nämnas att det inte behövs många oljeeldade pannor för att nedfallet skall döda en sjö med låg alkalinitet, dvs. liten buffringsförmåga när det gäller att neutralisera det sura nedfallet.

Jag ser i svavelsyrenedfallet det allt överskuggande problemet, och det är därför som jag anser att pengarna i första hand bör gå till åtgärder för att råda bot mot detta. Det är också därför som jag – med den allra största aktning för centerns yrkande – själv yrkar bifall till utskottets förslag.

Fru Lundblad talade om flickan som tappade håret därför att hon hade druckit vatten som var förorenat på grund av att man odlat potatis. Jag undrar om inte fru Lundblad något har fått sambandet mellan potatisodlingen och håravfallet om sin högst förtjusande bakfot, för det finns knappast någon gröda som så tar upp all kvävegödsling som just potatis. Jag tror att man skall vara litet försiktig innan man riktar anklagelserna mot potatisodlingen för att håret ramlar av – det kan vara andra orsaker och är det väl också.

Till herr Johansson i Hållsta vill jag säga att jag när vi debatterade ändringar i naturvårdslagen tog upp just det problem som han nämnde om försöken att restaurera vattnen i Mellansverige. De grunda slättbygds-sjöarna här uppe är särskilt illa utsatta – det kan man inte komma ifrån – och därför är det önskvärt att vi satsar mera pengar där. Men jag måste nog ta död på herr Johanssons i Hållsta glädje över att Stockholms läns landsting skulle vara först i landet med en inventering av sjöarna. Sveriges minsta län nere i sydöst var långt, långt före alla andra i det avseendet – naturligtvis! Men det var förstås inte landstinget som gjorde inventeringen utan det var länsstyrelsens naturvårdsenhet.

Till sist, herr talman! En bild säger mer än tusen ord, heter det. Och vi skulle nog kunna korta av debatterna här ganska ordentligt om vi hade en projektionsanläggning som inte befann sig på medeltidens eller åtminstone sekelskiftets stadium. Jag vet inte i vilken ordning det skall gå, men jag vill bara för herr talmannens benägna ihågkomst nämna att det kanske vore skäl att göra någonting för att få den där apparaten i ordning.

Torsdagen den
10 april 1975

Miljövård, m. m.

Fröken ELIASSON (c):

Herr talman! Att problemen är mycket stora med våra många starkt förorenade eller rent av döende vattenområden och att våra kunskaper är otillräckliga om hur vi bäst skall restaurera vattenområdena visar att vad vi nu behöver är en kraftig ökning av insatserna och en effektivare samordning av dem. Med en bred försöksverksamhet har vi bättre förutsättningar att rädda vattenområden som nu är i en akut farozon, och vi kan också få underlag för en effektiv vattenvård framöver. Inte minst vi som kommer från Stockholm är – som framgick av vad herr Johansson i Hållsta sade – medvetna om att det är nödvändigt med mycket stora insatser för att skydda de miljövärden som vattenområdena utgör i en storstadsregion.

Fru Lundblad har tidigare i debatten hävdad att situationen förbättrats genom att avloppsutsläppen minskat, och därför skulle restaureringsbehovet inte heller vara så stort som reservationerna till utskottets betänkande antyder. Men en ökning med 1 milj. kr. är i detta sammanhang verkligen en droppe i havet, fru Lundblad! Många sjöar är så förorenade att de inte kan rena sig själva. Nedsmutsningen av vattendragen ökar, och försurningen är ett allt allvarligare problem. För att t. ex. rädda de mest aktuella sjöarna i Stockholms län krävs det insatser av storleksordningen 10 milj. kr. under den närmaste treårsperioden. Man har pekat på att i ett band från den norska gränsen ned till mitten av Hallands län skulle det fordras insatser som är flerdubbelt större än vad som behövs i Stockholms län under den närmaste tiden. 5 milj. kr. räcker inte särskilt långt i det här sammanhanget, fru Lundblad!

Med den svåra situation som många kommuner har i dag betyder det mycket om man med statsbidrag i ökad omfattning kan stimulera restaureringsarbetet. Intresset för detta är som bekant stort ute i landet. Vad som också behövs är ett ökat samarbete på detta område, så att problemen kan kartläggas, ansvarsfrågorna klarläggas, och insatserna få stadga och kontinuitet. Det kan också behövas vissa regler för hur verksamheten skall organiseras på det lokala planet med hänsyn till de många intressen och intressenter som berörs.

Behovet av en bättre samordning har jag tagit upp i motionen 1528. Utskottet hänvisar i sitt svar på motionsyrkandet främst till en publikation av statens naturvårdsverk. Jag har haft tillfälle att studera den publikationen, och utskottets förhoppning om att den skall kunna befrämja ett önskvärt samarbete mellan staten och kommunerna förefaller väl optimistisk. Av innehållet i publikationen att döma avser utskottet sannolikt att kommunerna i ökad utsträckning skall söka statsbidrag – publikationen handlar nämligen i huvudsak om den nuvarande statsbidragsgivningen. Detta är naturligtvis också önskvärt, liksom det är önskvärt att det finns anslag, så att kommunerna kan få bidrag i ökad utsträckning. Centerpartisterna i utskottet har föredömligt och i konsekvens med detta också föreslagit en betydande anslagsökning. Jag menar att det skulle ha varit av värde om utskottet i sin behandling av motionen

hade gått närmare in på frågan om behovet av bättre samordnade insatser framöver.

I en annan motion, nr 1529, som väckts av mig och några medmotionärer från centern pekar vi på att de nuvarande statsbidragsbestämmelserna om stöd till restaurering av starkt förorenade vattenområden behöver ses över. Även kortsiktiga åtgärder i underhållssyfte bör enligt vår mening bli bidragsberättigade. F. n. krävs i bestämmelserna att restaureringen skall innebära att vattenområdena återställs på lång sikt. Vi hävdar i motionen att kortsiktiga åtgärder kan vara i hög grad angelägna som ett slags upprätthållande försvar i allvarligt förorenade vattenområden, i avvaktan på att man får möjligheter att genomföra mer fullständiga reningsåtgärder. Ett annat krav som skall uppfyllas är enligt statsbidragsbestämmelserna att företagen skall förväntas ge värdefull erfarenhet i fråga om restaureringsmetodik. Statsbidragsbestämmelserna är, menar vi, alltför snäva och lämnar åsido projekt som både kräver snabba insatser och är högst angelägna.

På den punkten hänvisar utskottet till miljökostnadsutredningen. Det är beklagligt att utskottet vill skjuta denna angelägna fråga på framtiden. Vi vet att det kommer att dröja innan utredningen framlägger förslag, och detaljer i statsbidragsbestämmelserna är väl knappast en förstahandsuppgift för en utredning av detta slag.

I det läge som nu uppstått genom utskottsbehandlingen finns det inte skäl att yrka bifall till motionskraven. Den viktigaste frågan är nu anslaget storlek, och såvitt jag förstår bör centerreservationen ge utrymme för att de synpunkter vi fört fram i motionerna i viss mån kan beaktas. Detta har också tidigare understrukits av utskottets ordförande.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen 18.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 57

M o m. 1

Utskottets hemställan bifölles.

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 13 av fru Anér och herr Takman, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Anér begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 57 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 13 av fru Anér och herr Takman.

Torsdagen den
10 april 1975

Miljövård, m. m.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Anér begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 250
Nej – 38
Avstår – 4

Punkten 58

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 59

M o m. 1 o c h 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 14 av fru Anér, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Anér begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 59 mom. 1 och 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 14 av fru Anér.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Anér begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 260
Nej – 29
Avstår – 3

M o m. 3 a o c h b

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 60

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 61

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 15 av fru Anér, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Anér begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 61 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 15 av fru Anér.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Anér begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 259
Nej - 29
Avstår - 4

Punkten 62

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 16 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 62 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 16 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Borrby begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 171
Nej - 118
Avstår - 3

Punkten 63

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 64

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 17 av herr Takman, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Kristinehamn begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 64 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 17 av herr Takman.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Kristinehamn

Nr 55

Torsdagen den
10 april 1975

Miljövård, m. m.

begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 274
Nej - 14
Avstår - 4

M o m. 2 a - c

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 2 d

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 18 av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 64 mom. 2 d röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 18 av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Larsson i Borrby begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 206
Nej - 82
Avstår - 4

M o m. 2 e och f

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 65

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 873 av herr Hermansson m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Kristinehamn begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 65 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 873 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Kristinehamn begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 276
Nej - 13
Avstår - 3

M o m. 2 o c h 3

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 66-68

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 69

M o m. 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 19 av fru Anér, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan fru Anér begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 1 punkten 69 mom. 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 19 av fru Anér.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då fru Anér begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 261
Nej - 27
Avstår - 3

Punkten 70

Utskottets hemställan bifölls.

§ 2 Enhetlig bullerlagstiftning

Föredrogs jordbruksutskottets betänkande nr 7 med anledning av motion om enhetlig bullerlagstiftning.

I detta betänkande behandlades motionen 1975:869 av herr Bohman

m. fl. (m), vari hemställtts att riksdagen uttalade att regeringen skyndsamt borde utfärda de av riksdagen 1971 begärda tilläggsdirektiv till trafikbullerutredningen angående enhetlig bullerlagstiftning.

Utskottet hemställde att riksdagen lämnade motionen 1975:869 utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar Larsson i Borrby (c), Krönmark (m) och Jonasson (c), fru Anér (fp) och fru Olsson i Helsingborg (c) samt herrar Wachtmeister i Johannishus (m) och Johansson i Holmgården (c) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad reser-
vanterna anført med anledning av motionen 1975:869.

Herr LARSSON i Borrby (c):

Herr talman! Jordbruksutskottets betänkande nr 7 handlar om buller. Detta är inte något nytt ärende för kammaren. Det är heller inte någon följetong i vanlig bemärkelse, utan det är ett angeläget ärende, som vi reser-
vanter naturligtvis hoppas snart skall få en lösning.

När det gäller trafikbullret har den sittande utredningen avlämnat ett betänkande. Utredningen kommer ganska snart att avlämna ett andra betänkande som gäller flygbullret. Det buller som stör oss i arbetsmiljön är föremål för bedömning i många olika sammanhang. Detta buller de-
batterades rätt ingående så sent som i går här i kammaren.

Vad som avses i den motion som gett anledning till reservationen vid detta betänkande är de bullerstörningar som inte kan anses härröra vare sig från trafikbuller eller från arbetsmiljöbuller. Vi reser-
vanter har ansett det rimligt och helt enkelt nödvändigt att det snart kommer till stånd en utredning som gör bedömningar som kan läggas till grund för riksnormer i detta sammanhang. Detta har riksdagen haft förväntningar på vid flera tillfällen. Vid något tillfälle har vi ställt förväntningar på att trafikbullerutredningen skulle ta upp dessa problem. Denna ut-
redning har emellertid haft så betydande uppgifter av annat slag att den inte gärna kunnat belastas med detta tilläggsuppdrag, även om man i den kretsen till sitt förfogande har den förnämsta expertis på området som kan uppbringas i vårt land.

Nu har frågan väckts igen. Man har inte uttalat sig bestämt huruvida den sittande bullerutredningen borde få tilläggsdirektiv eller om det borde tillsättas en ny utredning. Motionärerna har över huvud taget inte uttalat sig om av vilket slag denna utredning bör vara; de har endast fortsatt att hävda sitt krav på utredning och förslag beträffande riksnormer när det gäller sådant buller som inte täcks in av pågående utredning eller gällande lagstiftning.

Det är om detta vår reservation handlar, och jag ber nu att få yrka bifall till densamma.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Nr 55

Torsdagen den
10 april 1975

Herr KRÖNMARK (m):

Herr talman! Med instämmande i vad utskottets ordförande här anført vill jag bara ytterligare säga att den skrivelse som riksdagen sände till Kungl. Maj:t år 1971 ännu inte har effektuerats. Därför tycker jag att det är servilt i överkant när utskottsmajoriteten avstyrker motionskravet med hänvisning till att man i jordbruksdepartementet påbörjat en kartläggning av gällande bestämmelser om bullernormer m. m. När riksdagen har gjort en klar meningsyttring och detta inte har föranlett någon åtgärd, finns det verkligen anledning för riksdagen att ge sin mening till känna och inte låta departementet handha denna fråga helt självständigt.

Jag kan instämma i vad herr Larsson i Borrbj har sagt. Detta är ett problem som av människorna upplevs såsom mycket väsentligt. Jag håller också med om att det är av mindre intresse om trafikbullerutredningen skall få vidgade direktiv eller om en annan utredning görs. Det väsentliga är att man verkligen tar sig an problemet.

Med detta, herr talman, yrkar även jag bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr PETERSSON i Lund (s):

Herr talman! Jag lyssnade med intresse och i viss mån stigande förvåning till herr Larsson i Borrbj, när han pläderade för den till jordbruksutskottets betänkande nr 7 fogade reservationen. Det gjorde jag därför att han sade att den motion som ligger till grund för reservationen skulle vara en motion, som tar upp de omgivningshygieniska bullerfrågorna. Nu tror jag emellertid att det bygger på en förväxling av åren. Den argumentering som herr Larsson för i år är samma argumentering som han förde förra året. Då hade han betydligt mer rätt, för den motion som då låg till grund för herr Larssons reservation i jordbruksutskottet var just en centerpartimotion som handlade om omgivningshygieniskt buller. I år bygger reservanterna på en motion från moderaterna, vari begärs att man skall utreda en enhetlig bullerlagstiftning. Jag vill klara upp detta med herr Larsson så att vi befinner oss på samma år.

Jag kan hålla med om att detta inte är något nytt ärende. Det har återkommit med jämna mellanrum. Första gången frågan om en särskild utredning för att summera bullerfrågorna togs upp var 1971. Även om regeringen inte har effektuerat den tidigare beställningen, har inte utskottet sedan dess till behandling haft några motioner som tagit upp dessa frågor.

Det är inte fråga om en väldigt klar meningsyttring från regeringen. Man begärde de facto inte kategoriskt någon offentlig utredning på denna punkt. Man var intresserad av och krävde en enhetlig bullerlagstiftning

Enhetlig bullerlagstiftning

och sade att en möjlighet synes vara att trafikbullerutredningen får tilläggsdirektiv. Nu följer inte ens reservanterna den linjen utan talar om att en särskild ny offentlig utredning skall tillsättas.

Utskottsmajoriteten har den uppfattningen att det f. n. pågår en intensiv utrednings- och lagstiftningsaktivitet när det gäller bullerfrågorna. Herr Larsson har också redovisat en del av de utredningar som är på väg och en del av de åtgärder som har vidtagits. Utskottsmajoriteten säger i år liksom förra året – då hade vi med oss moderaterna och folkpartiet – att det är viktigt att man prioriterar i arbetet för bullerlagstiftningen och tar de viktigaste sakerna först. Då pekade utskottsmajoriteten särskilt på trafikbullerutredningens och arbetsmiljöutredningens arbete.

I år får centerpartisterna sällskap med folkpartister och moderater, och nu vill reservanterna uppenbarligen markera sitt intresse för bullerfrågorna genom att begära att ytterligare en offentlig utredning skall tillsättas. Men utskottsmajoriteten har som sagt en annan uppfattning. Bakgrunden är ju den att det inom jordbruksdepartementet f. n. pågår en kartläggning av bullerfrågorna, och vi tycker nog att det borde ha tillfredsställt reservanterna i nuvarande läge. Den kartläggningen kommer nämligen att avslöja vilka delar av bullerområdet som inte täcks upp tillfredsställande av gällande eller kommande lagstiftning. Därmed kan man alltså säga att arbetet på den samordning som reservanterna är ute efter redan har påbörjats. Kartläggningen kommer att visa om det finns luckor i lagstiftningen och om en samordning mellan olika tillämpningsområden är befogad. Det är exempelvis möjligt att arbetarskyddsstyrelsens anvisningar beträffande arbetsplatsbullret behöver kompletteras på en del punkter, så att tillräcklig hänsyn också tas till den yttre miljövårdens ibland något annorlunda krav. Där kommer man just på de frågor om det omgivningshygieniska bullret som herr Larsson i Borby tog upp.

Men innan pågående utredningar ännu är avslutade och departementets kartläggning är klar så tycker utskottsmajoriteten att vi inte vet tillräckligt om vilka kompletteringar som behöver göras. Vi vet inte heller hur man skall åstadkomma dessa kompletteringar. Utskottsmajoriteten anser därför att det vore fel att nu tillmötesgå reservanternas krav på en ny utredning. Mot bakgrunden av de förslag som kommer från utredningarna, vilka strax är klara, kan det nämligen visa sig att de problem som reservanterna har pekat på – buller från sophämtning, gatuarbeten etc. – är av den karaktären att de kan klaras upp redan i samband med positionsarbetet. En offentlig utredning skulle i det läget bara utgöra en starkt fördröjande faktor när det gäller att åstadkomma just det vi alla är överens om, nämligen en bättre miljö i bullerhänseende.

Herr talman! Jag ber med de här orden att få yrka bifall till jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 7.

Herr KRÖNMARK (m):

Herr talman! När jag lyssnade till herr Pettersson i Lund fann jag

mot slutet av hans anförande att hans värderingar i stort sett är desamma som reservanternas. Det tycks närmast vara av mera formella skäl som utskottsmajoriteten inte vill vara med om att skriva till regeringen.

Herr Pettersson anför att vid förra årets riksdag hade bl. a. moderata samlingspartiets representanter varit på en annan linje och menat att trafikbullerutredningen först skulle ta upp de viktigaste sakerna. Det stämmer. Då var trafikbullerutredningen i färd med att lösa de problem som fanns angivna i direktiven, men nu är den utredningen i slutskedet, och därför kan det finnas anledning för regeringen att pröva huruvida denna utredning skall fortsätta med översynen för att få fram gemensamma bullernormer eller om man skall rekonstruera utredningen. Det borde vara en rätt naturlig mening att hävda från riksdagens talarstol. Som jag sade i mitt tidigare inlägg tycker jag att utskottsmajoriteten visar en i och för sig ur socialdemokratisk synpunkt försvarlig servilitet mot regeringen, men ur riksdagens synpunkt är den mindre förståelig. Efter herr Petterssons inlägg har sannerligen inte skälet att rösta med reservationen minskat i tyngd utan snarare tvärtom.

Herr LARSSON i Borrbj (c):

Herr talman! Herr Pettersson i Lund gav en alldeles korrekt redovisning av detta ärendes behandling. Jag gjorde mig skyldig till en felsägning vid ett tidigare tillfälle när det gällde att beskriva framstötarna under tidigare år. För att något komplettera det resonemanget kan jag säga att det dock inte är riktigt korrekt av herr Pettersson att påstå att det inte gjorts några framställningar sedan 1971. Det kan vara riktigt när det gäller övergripande bullerlagstiftning, men frågan om de speciella problem som man från centerhåll hoppats få lösa har drivits i motioner 1972, 1973 och 1974. Herr Pettersson får ursäkta att jag inte riktigt höll reda på de olika åren. Jag kan också berätta att 1972 ansåg man att det inte alls var lämpligt att låta den sittande bullerutredningen ta hand om dessa problem, och det blev riksdagens beslut. 1973 trodde man att trafikbullerutredningen skulle klara det här. Det motionerades på nytt 1974. Då envisades utskottet och riksdagen att besluta så att dessa problem ändå sannolikt på något underligt sätt skulle lösas genom trafikbullerutredningens försorg. Herr Pettersson får ursäkta att vi envisas och kommer igen här. I reservationen föreslår vi inte, som herr Pettersson påstår, en offentlig utredning, utan vi säger att en särskild utredning måste klara av detta. Det är nog väldigt svårt att när man så många år i följd har skjutit det här problemet framför sig kunna göra troligt att olika utredningar som nu pågår skulle bringa problemet till en snar lösning.

Med detta, herr talman, vidhåller jag bifallsyrkandet till reservationen.

Herr PETERSSON i Lund (s):

Herr talman! Jag vill säga till herr Larsson i Borrbj att det är riktigt

att det i Sveriges riksdag har väckts motioner i bullerfrågan varje år sedan 1970. Men jag tycker inte att det kan vara ett försvar för herr Larsson i Borby att underlåta att något mera noggrant läsa handlingarna inför årets överläggning i bullerfrågan. Det var bara ett litet påpekande som jag ville göra i detta sammanhang.

Sedan gläder det mig att höra att man inte skall tolka reservanternas krav på en särskild utredning så att de avser en offentlig utredning. Om det nu skulle bli så att utskottsmajoriteten förlorar lottningen i Sveriges riksdag på den här punkten när vi inom kort går till votering, förutsatt att det blir en lottningssituation, kan det vara en intressant och viktig information för departementschefen. Jag tror nämligen att framför allt sakliga skäl talar för att snabba åtgärder på det här området kräver att man håller ihop dessa frågor på ett eller annat sätt på departementsnivå. Om man sedan de stora utredningarna är klara skall se över att det inte finns betydande luckor i bullerlagstiftning och liknande, måste man arbeta med så många olika myndigheter och så många olika instrument att det är i första hand på departementsnivå som man åstadkommer de snabba resultaten. Därför var det mycket glädjande att höra det klarläggande beskedet som jordbruksutskottets ordförande gav att en särskild utredning icke nödvändigtvis betyder en offentlig utredning enligt reservanternas.

Herr Krönmark talar om servilitet inför regeringen och säger att det skulle vara serviliteten som gjort att vi inte ville gå med på reservanternas begäran om en särskild utredning och ett särskilt tillkännagivande. Jag har försökt att sakligt redovisa skälen till vårt ställningstagande, och jag kan bara beklaga att herr Krönmark inte uppfattade dem på det sätt som jag trodde.

Jag skulle kunna kontra med att säga till herr Krönmark att jag tror att serviliteten var betydligt större förra året, då vi hade moderaterna och folkpartiet med oss om att avslå en reservation med liknande syfte som denna. Då hade vi nämligen inte detta kartläggningsarbete i gång. Och har det skett någonting från år 1974 till 1975 har det varit det ur reservanternas synpunkt positiva att vi har fått i gång det utredningsarbetet – visserligen inte i form av en offentlig utredning utan i form av ett kartläggningsarbete, som syftar till en enhetlig och översiktlig bedömning av bullerfrågorna i departementets regi.

Med det nu anförda ber jag, herr talman, att än en gång få yrka bifall till jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 7.

Överläggningen var härmed slutad.

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Larsson i Borrby m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Larsson i Borrby begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller jordbruksutskottets hemställan i betänkandet nr 7 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Larsson i Borrby m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades tvekan kunna råda angående resultatet, varför votering med omröstningsapparat verkställdes. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 145
Nej - 145
Avstår - 1

Då sålunda de avgivna rösterna var lika delade, gavs propositioner på att ärendet skulle dels återförvisas till utskottet, dels avgöras omedelbart, och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Herr talmannen nedlade i rösturnan en ja-sedel och en nej-sedel, varefter på herr talmannens anmodan fru Karlsson (c) ur urnan upptog den ena av dessa båda sedlar, och befanns denna innehålla nej.

Kammaren hade alltså i enlighet med nej-propositionens innehåll bifallit reservationen av herr Larsson i Borrby m. fl.

§ 3 Resultatutjämning vid beskattningen

Föredrogs skatteutskottets betänkande nr 15 med anledning av motioner om resultatutjämning vid beskattningen.

I detta betänkande behandlades motionerna

1975:231 av herr Helén m. fl. (fp), såvitt nu var i fråga (punkten 4),

1975:685 av herrar Andersson i Örebro (fp) och Sjönell (c),

1975:694 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c),

1975:704 av herr Lindahl i Hamburgsund m. fl. (fp), såvitt nu var i fråga (punkten 1),

1975:705 av herr Magnusson i Borås m. fl. (m, c, fp), vari hemställts

1. att riksdagen beslutade om ändringar i förordningen (1960:63) om rätt till förlustutjämning vid taxering för inkomst i enlighet med vad som i motionen anförts,

2. att riksdagen beslutade om rätt till utjämning i vissa fall av statlig

Torsdagen den
10 april 1975

*Resultatutjämning
vid beskattningen*

inkomstskatt i samband med inkomststegring eller inkomstminskning i enlighet med vad som i motionen anförts,

3. att riksdagen hos regeringen begärde att skyndsamt utredning om möjligheterna till en fullständig resultatutjämning gjordes, varvid i första hand frågan om resultatutjämning genom den s. k. kontometoden prövades samt att förslag i detta syfte snarast förelades riksdagen,

1975:707 av herrar Persson i Heden (c) och Håkansson i Rönneberga (c),

1975:1039 av herr Bohman m. fl. (m), såvitt nu var i fråga (punkterna F 3 och F 5),

1975:1041 av herr Börjesson i Glömminge (c),

1975:1067 av herr Nilsson i Trobro m. fl. (m),

1975:1076 av herr Nordgren m. fl. (m), såvitt nu var i fråga (punkterna 3 och 4) samt

1975:1077 av herr Olsson i Järvsö m. fl. (c), såvitt nu var i fråga (punkten 1).

Utskottet hemställde

1. beträffande förlustutjämning
att riksdagen skulle avslå motionen 1975:705 punkten 1,
2. beträffande progressionsutjämning
att riksdagen skulle avslå
 - a. motionen 1975:694,
 - b. motionen 1975:705 punkten 2,
3. beträffande allmän öppen resultatutjämning
att riksdagen skulle avslå
 - a. motionen 1975:705 punkten 3,
 - b. motionen 1975:707,
 - c. motionen 1975:1067,
4. beträffande diverse fondavsättningar
att riksdagen skulle avslå
 - a. motionen 1975:231 punkten 4,
 - b. motionen 1975:685,
 - c. motionen 1975:704 punkten 1,
 - d. motionen 1975:1039 punkten F 3,
 - e. motionen 1975:1039 punkten F 5,
 - f. motionen 1975:1041,
 - g. motionen 1975:1076 punkten 3,
 - h. motionen 1975:1076 punkten 4,
 - i. motionen 1975:1077 punkten 1.

Reservation hade avgivits av herr Magnusson i Borås (m) och fru Troedsson (m) vilka ansett att utskottet under 1 och 2 b bort hemställa att riksdagen med anledning av motionen 1975:705 punkterna 1 och 2 hos regeringen begärde skyndsamt utredning och förslag till riksmötet 1975/76 om dels ändringar i förordningen (1960:63) om rätt till för-

lustutjämning vid taxering för inkomst och dels införande av rätt till progressionsutjämning vid inkomststegring och inkomstminskning i enlighet med vad som anförts i motionen 1975:705.

Till betänkandet hade fogats särskilda yttranden

1. av herrar Magnusson i Borås (m), Josefson (c), Sundkvist (c), Olsson i Järvsö (c), Hallenius (c) och Hörberg (fp) samt fru Troedsson (m),
2. av herr Hörberg (fp).

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Vår skattelagstiftning bygger på principen att beskattningsåret är en sluten enhet – i allmänhet kalenderåret eller bokslutsåret – och att skatten skall betalas för alla de inkomster som har åtnjutits under denna period. Eftersom vi i vår statliga beskattning har en mycket progressiv skatteskala kommer detta att innebära att den som har en mellan de olika åren varierande inkomst ofta blir hårdare beskattad än den som har en jämn inkomst de olika åren emellan.

Sedan länge har det rests krav på skapande av rättvisa genom införande av en möjlighet att utjämna inkomsterna. Därigenom skulle man erhålla en mera likformig beskattning av dem som har jämna inkomster och dem som har ojämna sådana.

År 1960 infördes rätt till förlustutjämning, vilket innebär att den som under ett år har underskott kan få dra av det vid ett kommande års beskattning. I en motion, som har undertecknare från samtliga de tre icke-socialistiska partierna, har vi emellertid begärt vissa ändringar som vi finner motiverade. Sålunda anser vi att man skall ha rätt till förlustutjämning även om deklaraionsplikt icke skulle ha förelegat under ett år. Vi kan inte heller finna att det bör medföra förlust av rätten till avdrag när aktierna i ett litet företag försäljs till en tidigare meddelägare, om det t. ex. har inträffat ett dödsfall. Det finns enligt vårt förmenande inget som helst motiv för att inte godkänna detta.

Vidare har vi föreslagit att riksdagen skall besluta om införande av en progressionsutjämning i enlighet med vad som föreslogs av 1957 års skatteutredning. En sådan skulle vara till stor nytta för dem som har ojämna inkomster, vilket förekommer för många inkomsttagare. Den korta tid som beskattningsåret utgör kan inte sällan medföra att inkomsterna blir ojämnt fördelade. På grund av progressionen i beskattningen blir de därigenom mycket hårdare beskattade än om man hade haft en jämn inkomst. Det är därför vi nu begär att det skall framläggas för riksdagen förslag om en lagstiftning i den här riktningen.

Vi kräver också en öppen resultatutjämning, som skulle kunna få stor betydelse särskilt för näringsutövare. Man torde kunna pröva om inte kontometoden, som redan har kommit till användning när det gäller skogsinkomster, är en lämplig anordning. Nu säger utskottet att denna åtgärd kommer att prövas av företagsskatteberedningen. Det är väl riktigt, och därför har vi nöjt oss med ett särskilt yttrande på den punkten.

Torsdagen den
10 april 1975

*Resultatutjämning
vid beskattningen*

Företagsskatteberedningen kommer att pröva även andra former för avsättning inom företagsamheten. Vi moderater har ju sedan många år tillbaka här i riksdagen föreslagit att den mindre företagsamheten, som inte har möjligheter till nämnvärda avskrivningar, skulle få avsätta en viss del av sin vinst till en s. k. självfinansieringsfond. Detta skulle ha stor betydelse när det gäller att bygga upp en reserv till gagn för tryggheten. Det skulle också göra det möjligt för företaget att lättare klara konjunkturvåxlingarna och därmed vara en garanti för en säkrare samsättning för de anställda.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till den reservation som har fogats till utskottsbetänkandet.

Herr JOSEFSON (c):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 15 återkommer frågor vilka vi redan tidigare vid många tillfällen har behandlat här i riksdagen, nämligen resultatutjämning och förbättrade möjligheter till avsättning till vissa fonder. Kravet på möjlighet för de mindre och medelstora företagen att göra en utjämning mellan olika år har ställts under många år och även under den allmänna motionstiden i år. Samma sak gäller kravet på rätt till avsättning till vissa slag av fonder, en fondavsättning som syftar till att åstadkomma större trygghet för såväl de anställda som det egna företaget. Kraven anser vi nu som tidigare vara fullt berättigade.

Anledningen till att vi i år inte följt upp motionskraven på utredning och förtursbehandling är att här berörda frågor nu har avancerat så långt att de är föremål för översyn i företagsskatteberedningen. Det gäller såväl resultatutjämningen som möjligheterna till fondavsättning.

Inför detta faktum vill vi avvakta utredningens resultat. Vi förväntar att detta kommer att framläggas någon gång under 1976. Vår uppfattning i sak är oförändrad. Med tillfredsställelse ser vi att frågorna utreds – det är vårt gamla krav som vi ställt under en följd av år – och vi emotser resultatet med stort intresse.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr HÖRBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att till alla delar få instämma i vad herr Josefson nyss sade och vill bara understryka behovet av att särskilda trygghetsfonder skapas för de mindre och medelstora företagen, såsom folkpartiet föreslagit i motionen 231. Det gäller för dessa företag att bygga upp reserver inför dåliga tider, så att man så långt möjligt kan garantera samsättnings- och lönetryggheten för de anställda.

Som jag har sagt i det särskilda yttrandet förutsätter jag att dessa saker beaktas av företagsskatteberedningen, när den nu skall utreda frågor som hör samman med fondavsättningar, och jag har inget annat yrkande än om bifall till utskottets hemställan.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! I föreliggande utskottsbetänkande behandlas ett flertal motioner vilka gäller det område som utreds av företagsskatteberedningen. Följaktligen tar inte utskottet nu bestämd ställning till dessa motioner i sak, utan man avvaktar utredningens resultat. Som påpekas i det första särskilda yttrande till betänkandet – och som här också anförts av herr Josefson – kan man förutse att dagen för framläggande av utredningens resultat inte behöver ligga så långt fram i tiden. Jag avser därför, herr talman, inte att nu ingå i någon sakk Diskussion av dessa ärenden.

I utskottsbetänkandet berörs dock ytterligare ett par frågor som inte kan beräknas falla inom företagsskatteberedningens arbetsområde. Det gäller motioner om ändringar i bestämmelserna för förlustavdrag och om allmän progressionsutjämning även för andra än företagare. Motionsförslagen är inte nya, och det är ganska svårt att hitta några nya argument för såväl motionärernas som utskottsmajoritetens ståndpunkter.

I fråga om den utökade möjligheten till rätt att göra förlustavdrag även för år då inte deklara tionsplikt förelegat anför utskottet att förlustavdrag bör vara förbehållet dem som idkar något slag av förvärvsverksamhet. Utskottet menar att om den skattskyldige haft något slag av förvärvsverksamhet, så har han också deklara tionsplikt. Det går knappast att hitta något fall där den som haft någon form av förvärvsverksamhet inte har kunnat utnyttja rätten till förlustavdrag.

Då i en avdragsbar förlust också inräknas allmänna avdrag, anser utskottet att det är oskäligt att de som inte haft förvärvsinkomst ändå skulle kunna reducera sina framtida inkomster med stora allmänna avdrag. I extrema fall skulle t. o. m. barn, exempelvis med kapitalinkomst eller fastighetsinnehav, kunna åstadkomma förlustavdrag flera år framåt i tiden.

Som herr Magnusson i Borås anfört måste det för fåmansbolagens del vara i huvudsak samma äganderättsförhållande förluståret som utjämningsåret för att rätt till förlustavdrag skall föreligga. Vid dödsfall kvarstår rätten till förlustutjämning så länge aktierna ägs av dem som ärvt dem. Men om de senare sålts till någon annan, betraktas äganderättsförhållandena som förändrade, vilket de också onekligen är.

Nu menar reservanterna att rätten till förlustavdrag skulle få vara kvar om överlåtelsen sker till tidigare ägare av aktier i samma företag. Även om utskottsmajoriteten gör det medgivandet att gällande regler kan synas stränga i enstaka fall, måste man ha klart för sig att förlustavdraget då kan komma att utgå till personer som inte lidit förlust. Risken är stor att förlustavdrag på detta sätt kan förvandlas till en handelsvara. Riksdagen har tidigare tvingats ingripa mot den omfattande handel som förekommit med vinst- och förlustföretag, så jag tror inte man kan beskylla utskottsmajoriteten för att se spöken mitt på ljusa dagen när man även i detta fall talar om risken för missbruk.

Den kvarvarande frågan i reservationen gäller införande av en allmän

Nr 55

Torsdagen den
10 april 1975

*Resultatutjämning
vid beskattningen*

Torsdagen den
10 april 1975

*Resultatutjämning
vid beskattningen*

progressionsutjämning, i första hand för andra än företagare. Företagargruppen har ju redan en icke obetydlig möjlighet till progressionsutjämning genom de av- och nedskrivningsregler som finns. F. ö. är vi alla överens om att beträffande dessa yrkesgrupper invänta företagsskatteberedningens arbete.

Men för alla andra gäller beskattningsåret som en enhet och därmed tycker vi att också progressionen skall utgå efter de inkomster som intjänas under den här tiden. Skatteförmågan hänger ju samman med de aktuella inkomsterna. Har en skattskyldig intjänat sina pengar något annat år än det år de utbetalas finns möjlighet att utjämna progressionen enligt reglerna för ackumulerad inkomst.

Med detta har jag inte sagt att beskattningsåret som enhet är något absolut heligt vare sig för mig eller utskottsmajoriteten. Jag tror ändå att ett år f. n. är en lika lämplig tidsrymd som två eller tre år, vilket föresvävar reservanterna. Livslön med progression därefter förespråkas av dem som har lång utbildningstid och sedan mycket höga inkomster. Det finns även de som förespråkar månaden som skatteperiod, vilket i de flesta fall gäller för sjömän. Jag tror att året kan vara en period lika lämplig som någon av dessa andra.

Reservanterna kan naturligtvis peka på att en och annan orättvisa beträffande progressionen uppstår med vårt nuvarande system. Men jag tror det är lika lätt att visa på orättvisor med reservanternas förslag. Jag kan inte se att det vore särskilt rättvist att en person som går ut i arbetslivet efter fullbordad utbildning skulle ha en annan skatteprogression än den som arbetat några år med i övrigt samma inkomster. Jag kan heller inte tycka att det är särskilt rättvist att någon som ett år exempelvis lever på skattefria inkomster, har sabbatsår eller dylikt, nästa år skall få lägre skatt än om vederbörande arbetat de båda åren. Nej, så länge som mycket annat i vårt samhälle har året som måttstock tror jag att året är den bästa perioden för skatteenheten.

Till slut, herr talman, har jag i den motion där herr Magnusson i Borås står som första namn funderat väldigt mycket på en sak som jag inte begriper. Därför skulle jag vilja be herr Magnusson att förklara för mig vad som menas med en passus som jag skall läsa upp: "Även för dem som har studerat och för första gången inträder i förvärvslivet innebär frånvaron av kommunalskatteavdrag att progressiviteten i den statliga inkomstkatten blir extra kännbar."

Jag skulle vilja fråga vilka andra fysiska personer som har detta kommunalskatteavdrag. Jag trodde att vi hade slopat det för rätt länge sedan. Antingen är detta ett misstag eller också visar det faran av att skriva likalydande motioner år efter år och bara ändra datum.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till skatteutskottets hemställan i dess helhet.

Herr MAGNUSSON i Borås (m):

Herr talman! Herr Wärnberg vill inte vara med om att den som ett år inte haft någon inkomst skulle kunna förlora möjligheten att göra avdrag för förlust. Jag tycker att det är att vara alltför hård. Det kan vara speciella förhållanden som gjort att vederbörande inte haft någon inkomst ett år, och det kan därför vara helt i sin ordning med förlustavdrag.

När det gäller försäljningen av aktiebolag har vi aldrig menat att förlustavdraget skulle bli en handelsvara, utan vi har bara pekat på hur det blir när man säljer aktierna till en tidigare delägare. Därför tycker jag att vi också här ställer ett mycket rimligt krav.

I vad gäller passusen om kommunalskatteavdraget är det riktigt, herr Wärnberg, att den har råkat stå kvar ifrån den gamla motion som vi har kört med i många år. Jag tycker inte det är skamligt att erkänna detta misstag. Något annat svar kan jag inte ge på herr Wärnbergs fråga. Jag hoppas att herr Wärnberg är belåten med det svaret som är rakt på sak och helt ärligt.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Jag tackar för ett hederligt och ärligt svar. Ni ser här faran med att skriva samma motion år efter år och bara sätta nytt datum på den. När reglerna ändras så innehåller motionen sakfel.

Jag menar att det blir fråga om en handelsvara för dödsboet om man säljer en förlust kanske till flera delägare som tidigare har haft aktier i bolaget.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Borås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Borås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 249
Nej - 41
Avstår - 1

Punkten 2 a

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Magnusson i Borås begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 15 punkten 2 b röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Magnusson i Borås och fru Troedsson i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Magnusson i Borås begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	248
Nej	–	39
Avstår	–	3

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 4 Företagsbeskattningen

Föredrogs skatteutskottets betänkande nr 16 med anledning av motioner om företagsbeskattningen m. m.

I detta betänkande behandlades motionerna

1975:231 av herr Helén m. fl. (fp), såvitt nu var i fråga (punkterna 2 och 3),

1975:1039 av herr Bohman m. fl. (m), såvitt nu var i fråga (punkterna F 4, H och I),

1975:1051 av herr Hermansson m. fl. (vpk), vari hemställdes

1. att riksdagen hos regeringen skulle anhålla om tilläggsdirektiv till företagsskatteberedningen att med förtur behandla frågan om att göra bolagsbeskattningen progressiv och om en skärpning av avskrivningsreglerna så att en större del av bolagsvinsterna togs fram för beskattning,

2. att riksdagen beslutade anta av motionärerna framlagt förslag till förordning om ändring i förordningen (1947:576) om statlig inkomstskatt, innebärande en höjning av bolagsskatten med 10 %,

1975:1054 av herr Hovhammar m. fl. (m, c, fp),
1975:1071 av herr Nordgren m. fl. (m),
1975:1074 av herr Nordgren m. fl. (m, c) samt
1975:1076 av herr Nordgren m. fl. (m), såvitt nu var i fråga (punkten
5).

Utskottet hemställde

1. beträffande företagsbeskattningen
att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1975:1039 punkterna F 4 och H,
2. motionen 1975:1051,
3. motionen 1975:1074,
4. motionen 1975:1076 punkten 5,

2. beträffande kapitalbeskattningen
att riksdagen skulle avslå

1. motionen 1975:231 punkterna 2 och 3,
2. motionen 1975:1039 punkten I,
3. motionen 1975:1054,
4. motionen 1975:1071.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Då man läser skatteutskottets betänkande nr 16 kommer man osökt att tänka på den gamle rimsmidarens uttryck:

När hin onde inte ville att något skulle ske,
då tillsatte han en kommitté.

Jag gör naturligtvis inga jämförelser i övrigt.

Utskottets avslagsyrkande på vpk:s motion 1051 är bara motiverat med att det finns en företagsskatteberedning. Detta är, menar jag, ingen godtagbar motivering. Motionens yrkande tar nämligen hänsyn till att en sådan beredning arbetar. I det ena yrkandet kräver vi att företagsskatteberedningen med förtur skall behandla frågor som gäller förändringar i principerna för företagsbeskattningen, dvs. vi kräver en progressiv bolagsbeskattning och en skärpning av avskrivningsreglerna.

Motionens andra yrkande, att den statliga bolagsskattesatsen åter höjs till 50 %, kan riksdagen besluta om redan i dag utan föregående utredning, eftersom det yrkandet inte ändrar på eller ingriper i de principer som ligger till grund för företagsbeskattningen.

Genom att hänvisa till den pågående beredningen anser sig skatteutskottet i sitt betänkande kunna fly undan själva sakfrågan.

De svenska bolagen är skattemässigt starkt gynnade. Sverige betecknas ju som ett paradiset för kapitalister. I olika sammanhang skryts det t. o. m. med detta även från denna talarstol. Skattemässigt är påståendet också välgrundat. Den nominella statliga bolagsvinstskattesatsen har sedan 1959 varit 40 %. Dessförinnan hade den några år varit 50 %, vilket vi nu föreslår att den åter skall bli. Det är bara den nominella procentsatsen som har legat stilla sedan 1959. Den effektiva skattesatsen, dvs. skatten

i förhållande till den verkliga vinsten, har däremot kraftigt minskat. År 1967 var den effektiva skattesatsen 39,7 % för industrin totalt, och 1971 hade den sjunkit till 28,5 %.

Undersökningar som gjorts visar också att bolagen numera svarar för en allt mindre del av landets skatter. Det rör sig om en andelsförskjutning från något över 15 % år 1950 till knappt 4 % under de senaste åren. Att den effektiva skattesatsen har minskat beror på de generösa avskrivningsreglerna. Dessa regler måste enligt vår mening skärpas. Men samtidigt måste den nominella skattesatsen höjas.

De senaste åren har de svenska kapitalisterna gjort rekordstora vinster. Det är bekant för alla i detta land. Det har t. o. m. uppmärksamrats av regeringen, och på regeringens förslag beslöt riksdagen som bekant i fjol att företagen skulle avsätta vad man kallade övervinster i särskilda fonder, en arbetsmiljöfond och en särskild investeringsfond. Men dessa fonder var ju knappast ägnade att skära ned rekordprofiterna. Snarare tvärtom. Eftersom de fonderade medlen är skattefria undkommer bolagen därmed ytterligare skattesummor. I praktiken tjänar bolagen på dessa fonder. Regeringen ökade bolagsvinsterna men låtsades kapa dem.

Den ökade arbetsgivaravgiften har knappast varit till nackdel för kapitalägarna i Sverige, eftersom åtminstone de senaste höjningarna av denna avgift har varit kopplade till krav att de fackliga organisationerna skall hålla igen på sina lönekrav i motsvarande grad. Bolagens skattebetalningar till statsverket har relativt krympt. Vad som däremot inte minskat är statens gåvor och subventioner till näringslivet. Företagen kan numera få gåvor och subventioner till nästan varje post i sin budget. Räknar man med vad staten indirekt ger företagen i infrastrukturella investeringar, i forsknings- och utvecklingstjänster, i lokaliseringssbidrag, i stimulanser för att anställa vissa kategorier, i billiga riskfyllda krediter, i exportstöd, i lageruppyggnadsstöd, i stödköp, osv., finner man att staten numera omfördelar resurser från löntagarna till kapitalägarna. Bolagsskatten torde således nu ha blivit en omvänd skatt, en bolagsherrarnas beskattning av de arbetande via statsapparaten. Det är för att ändra på detta som vi föreslår en omedelbar höjning av den statliga bolagsvinstbeskattningen till 50 %.

Herr talman! Eftersom vänsterpartiet kommunisterna inte är representerat i skatteutskottet finns ingen reservation på denna punkt. Jag får därför med hänvisning till vad jag här har sagt yrka bifall till motion 1051 av herr Hermansson m. fl.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Samtliga de frågor som berörs i skatteutskottets betänkande nr 16 är föremål för företagsskatteberedningens arbete. Inom ett par år kommer förslag att föreligga även i de frågor som i dag har tagits upp av herr Lorentzon. Vi kommer således ganska snart att få ta ställning till bl. a. fördelningen av resurserna och fördelningen av kapitalvinster. Det finns alltså ingen anledning att i dag föregripa utredningens resultat.

Därför har utskottet enhälligt beslutat avvakta företagsskatteberedningens förslag. Den motion som herr Lorentzon har berört kommer också att tas upp i företagsskatteberedningens arbete.

Jag ber att få yrka bifall till skatteutskottets hemställan.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Den här motionen är en gammal bekant – för herr Wårnberg och för kammaren. Den var det också för den gamla riksdagen. Motionen är däremot ingen avskrift av tidigare års motioner, så här finns inga fel insmugna, och därför att ändringar har gjorts i lagstiftningen sedan motionen författades. De krav vi har ställt har det inte gjort någonting åt. Redan 1971, när denna riksdag för första gången öppnades, väckte vi en motion med dessa yrkanden, och vi har återkommit med dem år efter år. Och i den gamla riksdagen var skatteutskottets föregångare bevillningsutskottet lika ogint som skatteutskottet nu varit de senaste åren.

Skatteutskottet har alltså gång på gång avstyrkt vår motion med motiveringar som närmast för tanken till den obotfärdiges förhinder. Förslaget om en höjning av bolagsskatten med 10 % går utanför ramen av vad företagsskatteberedningen har att ta upp. Den frågan skulle kunna avgöras i dag, men det berörde inte herr Wårnberg.

Vi kommer givetvis att fortsätta att väcka motioner om en högre beskattning av de höga bolagsvinsterna. Vi kan inte se någon rimlig anledning att ha det så i vårt land att man beskattar löntagarna men låter bolagen slippa undan. Bolagen ges år efter år stora favörer och gör jättevinsterna på de arbetandes bekostnad. Nu senast lovade man arbetarna att de övervinster som redovisades skulle gå tillbaka till dem som arbetat in dem, men i stället får bolagen behålla dem. Någon längre tid går det väl inte att fortsätta på det här sättet. Även om herr Wårnberg i år lovat att frågan skall tas upp i beredningen och att denna skall vara färdig med sitt svar om ett par år och att då även de frågor som vi har tagit upp i vår motion skall kunna behandlas, tycker vi att tiden är för långt liden. Denna beredning har pågått i alltför många år utan att den gett något som helst positivt resultat.

Herr WÅRNBERG (s):

Herr talman! Jag kan inte lova herr Lorentzon att resultatet blir det som herr Lorentzon vill ha; jag har bara sagt att ärendet är under prövning, och att ett utlåtande kommer från företagsskatteberedningen när herr Lorentzons förslag är prövat. Däremot kan jag naturligtvis inte säga vad resultatet blir.

Om jag skall gå in i sak i resonemanget här kan jag väl säga att de 10 procenten kanske egentligen är relativt ointressanta just nu med tanke på att det bara är en liten, liten del av beskattningen som tas ut den vägen, medan den stora skattedelen – om man får kalla det så – tas på arbetsgivaravgiftssidan. Där är de verkligen stora pengarna att hämta.

Sedan kan man förstås diskutera huruvida också det som tas ut den vägen är löner – man kan föra ett långt resonemang om hur mycket som är lön och hur mycket som är skatt.

Jag vill inte förneka att det kan tyckas att 40 % i bolagsskatt inte är särskilt mycket, men vi bör ha klart för oss att vi i dag har en dubbelbeskattning. En skatt till tas alltså ut. I den västerländska världen är vi i Sverige tämligen ensamma om att ha en dubbelbeskattningseffekt som är så stor. Vi tar alltså på den beskattade vinsten – den vinst som utdelas – ut så hög skatt att den är den högsta i den västerländska världen. Å andra sidan har vi en hel mängd avskrivningsregler som är liberalare än vad man har i den övriga delen av världen. Här kan det finnas plats för ommöbleringar på olika sätt. Det är inte bara så att man kan anta en författning – som herr Lorentzon vill att vi skall göra – om en höjning av bolagsskatten med 10 %, utan allting annat måste också vägas in vid bedömningen.

Vidare är det inte bara fråga om avgifter utan också om de förmåner av olika slag som företagen får i dag och som herr Lorentzon har räknat upp. Det är således inga skattefrågor, utan här gäller det förmåner som samhället ger företagarna för att de skall nå en bra sysselsättningseffekt eller av andra skäl. De sakerna vill jag emellertid icke ta upp till diskussion här i kväll – även om de kanske hör hit; man kanske skall blanda in dem i skattedebatten också. Men det är inte vad vi skall diskutera i kväll.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Beträffande det som herr Wårnberg nämnde om att de favörer som riksdagen beslutar ge de stora bolagen har sysselsättningsmässiga aspekter skulle det kunna anföras en hel rad exempel på att det i verkligheten inte ligger så till. De stora bolagen har ju genom dessa favörer och de pengar de erhållit rationaliserat sina företag, och i stället för att flera människor skulle få anställning har faktiskt färre blivit anställda. Den frågan går alltså inte att använda i det här sammanhanget när det gäller de stora bolagen.

I vad gäller dubbelbeskattningen vet jag att den historien har dragits varje år när denna motion har behandlats i riksdagen, men detta säger ändå så litet, eftersom det sakligt sett numera är så, att andelsförskjutningen från de stora bolagen när det gäller skatteintäkter i det här landet har sjunkit till 4 %. Den var mycket högre för några år sedan. Bolagen betalar alltså relativt sett mindre skatt nu än vad de har gjort någon gång tidigare. – Detta argument håller därför inte heller.

Om det sedan är så, att bolagsbeskattningen med dessa 10 % betyder så litet i verkligheten, skulle vi ju kunna besluta att i dag genomföra den reformen. Jag är fullt på det klara med att företagsskatteberedningen inte kommer att gilla de förslag som vi framställer. Eftersom detta är en klassfråga kommer såväl sammansättningen i riksdagen som arbetarnas mening ute i företagen att bli avgörande. Men hur läget blir då kan inte bedömas i dag.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Jag skall fortsätta att uppehålla mig vid skattefrågan. När jag säger att en höjning av bolagsskatten med 10 % inte betyder särskilt mycket, ser jag det i förhållande till andra skatter. En proposition har lagts fram med förslag om att företagens sociala avgifter skall öka med 5 miljarder kronor – en produktionsskatt, eller vad det skall kallas. En 10-procentig höjning av bolagsskatten skulle kanske bli en tiondel av detta belopp. Det är i den relationen man skall se vpk-förslaget.

Om vi har så gynnsamma regler för avskrivningar och nedskrivningar att företagen i dag har en latent skatteskuld på kanske 10 miljarder kronor är det den sidan av saken som skall angripas. Vi kan inte ingripa med en höjning av bolagsskatten, eftersom vi redan i dag har så hög skatt där att om man räknar in dubbelbeskattningseffekten beskattas de flesta vinster som utdelas med mellan 80 och 90 %. Det är en oerhört mycket högre beskattning än vad man har på den sidan i andra länder. Frågan hur stor konsolideringen skall vara är lika intressant som frågan om skatteprocentsatsen för aktiebolag.

Jag har sett den här frågan så, att eftersom mer och mer av samhällets skattebörda i dag flyttas över till produktionssektorn är en höjning av bolagsskatten med 10 % relativt ointressant från statsfinansiell synpunkt.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Vi har två yrkanden i vår motion. Det första gäller tilläggsdirektiv till företagsskatteberedningen att med förtur behandla frågan om att göra bolagsbeskattningen progressiv och om en skärpning av avskrivningsreglerna, så att en större del av bolagsvinsterna tas fram för beskattning. Och vad svarar utskottet? Jo, man säger att ingenting nytt har framkommit sedan tidigare motioner behandlades och därför avstyrker man vår motion.

Det andra yrkandet gäller den 10-procentiga höjningen av bolagsskatten. En sådan höjning kan beslutas i dag. Om den är av så ringa omfattning som herr Wörnberg vill göra gällande kan ju riksdagen bestuta i den frågan.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! När herr Lorentzon kommer in på den progressiva bolagsskatten hörs det att han inte känner särskilt bra till hur det i dag går till i aktiebolagen. De flesta aktiebolag har möjlighet att genom av- och nedskrivningar själva reglera den vinst som de vill ta fram. Den tas fram så att den blir lagom stor för att tillfredsställa aktieägarnas krav. Även om vi skulle tillämpa en progressiv beskattning för de börsnoterade företagen, där det är fråga om aktieutdelning, kan vi i varje fall inte göra det för fåmansbolagen, där vederbörande tar ut bolagsvinsten i form av lön. Om jättelika vinster tas ut på annat sätt, vart tar då progressiviteten vägen? Mycket bärkraftiga företag skulle kunna komma i den lägsta progressivitetsskatten, medan ett tiotal aktieägare som ville ha utdelning

skulle komma i den högsta progressivitetsskassen. Det är alltså ett relativt dödfött förslag som herr Lorentzon har lagt fram.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Om förslaget vore så dödfött, skulle givetvis inte utskottet svara på det sätt som det gör. Då hade man heller aldrig tillsatt denna företagsskatteberedning. Redan på den tiden då vi hade bevillningsutskottet, dvs. skatteutskottets föregångare, var man lika ogin när det gällde yrkanden om bolagsbeskattningen som man är i dag. Så enkelt ligger hela frågan till.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Så enkelt är det inte! Det ingår icke i företagsskatteberedningens direktiv att försöka införa någon progressiv bolagsskatt. Däremot ingår det i direktiven att beredningen kan föreslå ändringar av de olika skattesatserna, trots att herr Lorentzon uttryckte tvivel om att företagsskatteberedningen hade möjligheter att ta ställning till dessa.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Men vårt första yrkande i motionen gäller ju tilläggsdirektiv till utredningen angående företagsbeskattningens progressivitet. Vi har ju ställt förslaget på det sättet.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

M o m. 1

Utskottets hemställan bifölls.

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1051 av herr Hermansson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Lorentzon begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller skatteutskottets hemställan i betänkandet nr 16 punkten 1 mom. 2 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1051.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Lorentzon begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 262

Nej - 14

Punkten 2

Utskottets hemställan bifölles.

*Vårdnad av barn
utom äktenskap***§ 5 Vårdnad av barn utom äktenskap**

Föredrogs lagutskottets betänkande nr 14 med anledning av motioner om talan angående äktenskaplig börd och om vårdnad av barn utom äktenskap.

Fru FRÄNDÅS (s):

Herr talman! De ändringar som infördes i giftermålsbalken 1973 åstadkom att skilsmässoförfarandet blev betydligt förenklat. Makar som vill skiljas behöver inte längre tvista om vem av dem som bär skulden till skilsmässan. Skilsmässoförfarandet är avdramatiserat och man kan skiljas i sämja.

Men om man har ett gemensamt barn, uppstår ofta ändå uppslitande tvister om vem av de båda föräldrarna som skall ha vårdnaden om barnet. Nuvarande lagstiftning innebär att en, och endast en, av de båda föräldrarna kan bli vårdnadshavare. Barn över 12 år får själva avgöra hos vilken av föräldrarna det vill bo.

Barn behöver, och önskar självfallet, goda relationer till båda föräldrarna men tvingas då ofta ta ställning för en av dem.

Vårdnadsfrågan beträffande yngre barn avgörs av domstol. Vägledande vid beslutet skall vara "barnets bästa". Det görs mellan 150 och 200 vårdnadsutredningar per år. Där gäller det vanligen att hoppa så mycket förnedrande material som möjligt om den andra parten för att själv framstå som lämpligast. Barnet slits mellan två människor, som tvingas framställa varandra som olämpliga föräldrar.

Vårdnadsutredningen kan för barnets del bli fullkomligt förödande. Barnet kan knappast undgå att under den långa utredningstiden påverkas av föräldrarnas oro och ångest. Inte nog med detta, familjens vänner och släktingar dras in i kampen, och barnet kommer många gånger i framtiden att möta spår av det förtal som tidigare vänner utsatt mamman eller pappan för.

Barnets, och även föräldrarnas, bästa måste uppenbarligen vara att i möjligaste mån slippa dessa uppslitande vårdnadstvister. Det skulle uppstå om lagstiftningen ändrades så, att de föräldrar som så önskade kunde få gemensam juridisk vårdnad av sitt barn, även om de inte är sammanboende. Också den faktiska vården av barnet skulle i högre grad än nu kunna delas mellan föräldrarna.

För den av föräldrarna – oftast mamman – som nu får vårdnaden

Torsdagen den
10 april 1975

*Vårdnad av barn
utom äktenskap*

av barnet uppstår ofta en orimlig arbetsbörda. Hon har hela ansvaret för barnets vardagsliv med allt vad det innebär av svårigheter att kombinera förvärvsarbete, vård av barn och deltagande i samhällsarbete – politiska, fackliga och kulturella aktiviteter. Hon blir ofta helt låst i sin mammaroll, hon har ingen att dela ansvaret och arbetsbördan med. Mamma upplevs av barnet som den trötta och slitna föräldern med dåligt samvete över att inte räcka till.

För den som inte får vårdnaden om barnet – oftast pappan – innebär skilsmässan ett stort tomrum i vardagen. Papparollen kan inskränkas till en postanvisning en gång i månaden och umgänge med barnet i bästa fall varannan helg. Barnet träffar sin pappa under några korta dagar då man inte hinner etablera en djupare känslomässig kontakt och närhet.

När det gäller vården av barn till sammanboende föräldrar har vi skapat ett system av lagar som möjliggör för pappan att ändra sin traditionella andraplansroll. Han har fått möjlighet att dela vardagsarbetet med barnen. Även det barn vars föräldrar inte är sammanboende måste få rätt att i möjligaste mån dela både vardag och fritid med *båda* föräldrarna. Vad skall barnet annars få för uppfattning om de vuxnas värld och könsroller, om de upplever en trött och sliten vardagsmamma och en fritidspappa som så småningom blir alltmer främmande?

Vårdnadsfrågan har ibland också setts som en jämställdhetsfråga. Det har framställts krav på att männen, i lika stor utsträckning som kvinnorna, skulle kunna få vårdnaden om barnet. Frågan har på så sätt utvecklats till en kamp mellan könen. Den synen är i grunden djupt reaktionär. Vi kan inte hålla med om att jämställdhet har uppnåtts om mannen i 50 % av fallen tilldelas vårdnaden av barnet. För de inblandade parterna uppnås ju inte i det enskilda fallet någon jämställdhet. Det enda som förändras är, att det i högre grad än nu är mannen som blir den utarbetade vardagspappan och kvinnan som blir den halvt främmande person som barnet umgås med ibland på fritiden. För barnet innebär detta i realiteten *ingen förbättring*.

Vi anser att vårdnadsfrågan helt enkelt är fel ställd. Nu lyder frågan: Vem av de båda föräldrarna skall få vårdnaden och därmed den faktiska vården av barnet?

Om möjlighet till delad juridisk vårdnad infördes, skulle frågan i stället kunna lyda: Hur skall vi praktiskt ordna det så att barnet i största möjliga utsträckning får behålla en djup och varaktig kontakt med båda föräldrarna?

Då skulle frågan om barnets bästa verkligen kunna sättas i centrum, och inte som nu underordnas föräldrarnas maktkamp. De f. d. makarnas inbördes relationer efter skilsmässan skulle också förbättras, om de slapp den uppsplitande vårdnadstvisten. De skulle sannolikt också bemöda sig om att tillsammans finna lösningar på de praktiska problem som rör barnet.

Vi motionärer hälsar med tillfredsställelse att frågan om gemensam juridisk vårdnad av barn till icke sammanboende föräldrar får sin lösning

i den departementspromemoria som utskottet hänvisat till i sitt svar på motionen.

Herr talman! Jag har inget annat yrkande än utskottets.

I detta anförande instämde herrar Göransson, Hugosson och Bergqvist, fru Ström och fru Theorin samt herrar Sundgren och Strömberg i Vretstorp (samtliga s).

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Det är numera snabba turer i attityderna till vårdnadsfrågorna. Ena året staplar lagutskottet mer eller mindre ansträngda invändningar ovanpå varandra i fråga om gemensam vårdnad för ogifta samlevande. Nästa år känner departementet ett hastigt påkommet behov av att vara progressivt och förebådar så ett förslag om gemensam vårdnad, som tydligen kommer att avse inte bara samlevande utan också alla kategorier icke samlevande. Kapplöpningen mellan herr Lidbom och motionärerna är onekligen ett anslående skådespel.

Men all ironi åsido är det i högsta grad tillfredsställande att det nu börjar röra sig i fråga om gemensam vårdnad. Verkligheten tränger sent omsider in i lagstiftningen. Den livliga offentliga diskussionen på senare tid har satt många traditionella begrepp på det här området under debatt. En lösning av den gemensamma vårdnadens problem har en mängd fördelar.

För ogifta samlevande innebär den en viktig rättvisereform. För icke samlevande föräldrar erbjuder den en möjlighet att lösa tvister i godo utan att någon behöver känna sig åsidosatt. För barnen innebär den en möjlighet att slippa uppleva föräldrarnas konflikt och att behålla en lika god kontakt med båda föräldrarna i trots av separationen. Underlättar och uppmuntrar man gemensam vårdnad, bringas antalet domstolsprocesser säkerligen ner. Man kommer också ifrån det olämpliga systemet med vårdnadsutredningar, där tvivelaktiga referenssystem, ytliga analyser och dunkla värderingar får fälla utslaget. Man kommer ifrån inblandningen från myndigheter, vars benägenhet att tänka i könsroller varit starkt normgivande för deras sätt att hantera barnen. Man kommer ifrån hovrätter, som i prejudikatsfall påstår att mödrar är bäst på känslomässiga omsorger och att fäder är bäst på planlagd uppfostran – två mycket vanliga fraser i domskäl från hovrätterna. Man kommer ifrån den befämda åsikten att flickor helst bör vara hos sin mamma och att pojkar skulle särskilt behöva ett manligt stöd – föreställningar som alltför länge flutit omkring i den officiella ideologin.

Man kommer också ifrån traditionella uppfattningar att barn måste tvingas ha *en* nära vuxenkontakt, *en* sovplats osv. Hemmet som en skönmålad Carl Larsson-akvarell kanske kan fås att försvinna ur den officiella föreställningsvärlden, lika väl som det sedan länge håller på att upplösas i praktiken. Kanske skall vi då lära oss förstå att barn inte är hundar eller katter, som har sin trygghet i materiella ting och fyra väggar, utan

har sin trygghet i människor och i ett öppet sinne för omgivningen. Att nära förtrolighet med två eller flera vuxna stimulerar mer och ger mer trygghet än den snäva bundenheten till en enda förälder – i synnerhet som ettbarnshushållet mer och mer blir det vanliga.

Kanske kan den nya lagstiftningen också hjälpa människorna till större självständighet, större möjlighet att klara ut en konflikt och hjälpa dem till den mognande insikten att det bortom den traditionella familjen och tvåpartsförhållandet skymtar rikare och öppnare sociala kontaktsystem.

Låt oss från vpk:s sida bara hoppas att herr Lidbom inte låter skrämman sig av de traditionalistiska föreställningar med vilka de officiella remissinstanserna sannolikt kommer att möta hans promemoria och hans förslag. På den punkten är tyvärr utvecklingen alltjämt osäker.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Herr HAMMARBERG (s):

Herr talman! De frågor som tas upp i lagutskottets betänkande nr 14 är inte nya för oss som har sysslat med familjelagstiftning under några år. Vi känner igen dem från den partiella reform på familjelagstiftningens område som togs 1973. Vi känner igen dem från en motion till 1974 års riksdag.

Vid båda dessa tillfällen utgick lagutskottet ifrån att det fanns mycket som talade för att man skulle gå den nu föreslagna vägen. Att utskottet icke följde motionärerna berodde väl främst på att vi fann att det förelåg rätt stora administrativa svårigheter; det skulle komma att krävas tekniska lösningar som man inte på rak arm kunde sätta sig ner och formulera vid en utskottsbehandling.

Jag finner också anledning erinra om att i familjelagsakkunnigas betänkande fanns ett majoritetsförslag som förordade gemensam vårdnad även för utomäktenskapliga barn. Den majoriteten bestod av socialdemokraterna plus folkpartisten herr Romanus. Denna ståndpunkt fanns alltså med då familjelagsakkunnigas betänkande gick ut på remiss. Det är väl de synpunkter som framfördes i samband med remissbehandlingen och som visade på tekniska och administrativa svårigheter som har gjort att lagutskottet tidigare icke funnit anledning att gå på motionärernas linje. Lagutskottet erinrade emellertid om att man förutsatte att regeringen skulle följa utvecklingen på det här området.

Vid förra årets riksdag togs en motion angående bordsreglerna. Vid behandlingen av den motionen hemställde lagutskottet att riksdagen hos regeringen skulle begära en översyn av bordsreglerna. Med stor tillfredsställelse konstaterar vi nu att den hemställan har lett till åtgärder från regeringens sida och att man dessutom har tagit ad notam vad utskottet tidigare sade, nämligen att frågan skulle följas. Den departementsöversyn som sker och har skett i vad gäller bordsreglerna har också till syfte att vårdnadsfrågorna skall ses över.

I ett svar på en enkel fråga i januari meddelade statsrådet Lidbom att den här utredningen pågick i departementet, och han signalerade att

ett förslag skulle läggas fram under våren. Jag vill, som sagt, uttala den största tillfredsställelse över detta och samtidigt uttrycka förhoppningen att den promemoria som väl blir ett resultat av den departementsutredning som pågår kommer att ta upp och ge en lösning av de här frågorna om den gemensamma vårdsnaden.

I tidigare diskussioner om den gemensamma vårdsnaden har syftet främst varit att lösa frågan för sammanboende som icke var gifta. Fru Frändås motion går en bit längre, och hon anser att man också skall pröva om inte gemensam vårdnad kan komma till stånd även efter skilsmässor. Det har belysts i hennes anförande. På det viset har det tillförts något nytt i den här dagens debatt om den gemensamma vårdsnaden.

Vi uttrycker den förhoppningen från utskottets sida – det framgår av skrivningen i vårt betänkande – att också den delen av problematiken rörande den gemensamma vårdsnaden skall behandlas i den väntade promemorian.

Jag skulle, herr talman, ha kunnat nöja mig med att efter det nu anförda yrka bifall till lagutskottets hemställan i betänkandet nr 14. Jag skall emellertid ytterligare understryka motiveringen till att jag yrkar bifall till utskottets hemställan med att citera några rader ur det särskilda yttrande som vpk-ledamoten herr Israelsson har fogat till lagutskottets betänkande. Jag tycker att han på ett bra sätt skildrar utskottets moderering när han säger följande:

”Utskottets främsta motivering för avslag på motionen är att den fråga som tas upp skall bli föremål för överväganden och förslag inom berört departement. Utfästelse härom har getts av statsrådet Lidbom i ett frågesvar den 23 januari 1975. Då den i motionen upptagna frågeställningen sålunda kommer att bli föremål för överväganden och förslag till riksdagen från regeringens sida så kommer troligen motionens syfte att bli tillgodosett utan någon vidare åtgärd från riksdagens sida.”

Herr talman med detta yrkar jag bifall till lagutskottets hemställan i betänkandet nr 14.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölls.

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till morgondagens sammanträde.

§ 6 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle näringsutskottets betänkande nr 12–15 uppföras sist.

Nr 55

Torsdagen den
10 april 1975

*Meddelande om
fråga*

§ 7 Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 10 april

Nr 159 av fröken Hörlén (fp) till fru statsrådet Hjelm-Wallén om vidgade möjligheter till fast anställning för vissa akademiskt utbildade lärare:

Bland behöriga sökande till praktisk lärarutbildning för erhållande av adjunktskompetens finns många med flerårig tjänstgöring som lärare, vilkas möjligheter att vinna inträde vid lärarhögskola i dag är närmast obefintliga. För en del av dessa är också dispensvägen helt stängd. Med anledning härav ber jag att till statsrådet fru Lena Hjelm-Wallén få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser statsrådet att vidtaga för att ge möjlighet till fast anställning för lärare med akademisk utbildning för adjunksbehörighet, som i dag saknar möjlighet att erhålla praktisk lärarutbildning?

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 22.59.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert